

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет початкового навчання

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Предметна спеціалізація: _____

Форми навчання: денна, заочна,

Ліцензійний обсяг: _____

Харків – 2017 рік

Факультет початкового навчання

Факультет початкового навчання свою історію розпочинає з 1958 року, коли було відкрито вечірнє відділення з підготовки вчителів початкових класів. У 1974 році відкривається педагогічний факультет стаціонару і створюється кафедра педагогіки та методики початкового навчання. На факультеті тривалий час працювали О.Я.Боданська, С.І.Дорошенко, П.С.Жедек, А.Ф.Кузнецова, В.О.Левін, В.Д.Рябчинська, О.В.Смагіна, В.О.Тюріна, Л.П.Хітяєва, Л.П.Юрченко, А.П.Ярещенко.

Адреса: 61128, м. Харків,
вул. Валентинівська, 2, каб. 216 в

Контактний телефон:
0(572) 68-41-04.

Сьогодні факультет готує вчителів зі спеціальності 013 “Початкова освіта”,

Структура та організація факультету

Деканат:

Декан факультету початкового навчання –

доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти **Довженко Тетяна Олексіївна**

Заступник з навчальної роботи – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри математики **Сіра Ірина Тихонівна**

Заступник з виховної роботи – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти **Єсьман Ірина Володимирівна**

Заступник з наукової роботи – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики викладання філологічних дисциплін у початковій школі **Коваленко Ольга Миколаївна**

Секретар деканата – **Калюжна Наталія Сергіївна**

Методист заочного відділення – **Рибальченко Надія Павлівна**

2. Кафедри факультету

- кафедра теорії і методики професійної освіти завідувач – доктор педагогічних наук, професор **Гриньова Валентина Миколаївна**;
- кафедра філософсько-психологічної антропології завідувач – доктор педагогічних наук, професор **Дорожко Ірина Іванівна**;
- кафедра природничо-математичних дисциплін завідувач – доктор педагогічних наук, професор **Іонова Олена Миколаївна**;
- кафедра теорії і методики викладання філологічних дисциплін у початковій школі завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент **Ткаченко Лідія Петрівна**.

Кафедра початкової, дошкільної та професійної освіти

Кафедра педагогіки початкового навчання, започаткована у 1945 році, пройшла складний шлях: у зв'язку з різними реорганізаціями педагогічного інституту вона неодноразово ліквідувалася, об'єднувалася з іншими кафедрами, знову відкривалася.

Із 1974 року до 1984 року кафедрою завідувала кандидат педагогічних наук, доцент О.Я.Боданська. Кафедра в цей час об'єднувала викладачів, які забезпечували на педагогічному факультеті викладання педагогіки (О.Я.Боданська, С.В.Селюніна), української мови та методики її викладання (А.П.Ярещенко – декан педагогічного факультету, Н.О.Воскресенська), математики та методики її викладання (О.В.Смагіна, О.І.Божко,

В.Д.Рябчинська), російської мови та методики її викладання (П.С.Жедек), природознавства та методики його викладання (Л.П.Хитяєва, П.Г.Москаленко, А.Т.Ткачов), музики (Е.А.Варшавська, О.О.Кузнецова), образотворчого мистецтва (Г.М.Бірюкова, О.О.Данилевич), праці (І.Д.Давидова) та інші.

Поступово з кафедри виділилися самостійні кафедри: музики, мови, математики, природознавства та методики їх викладання.

Змінювався і склад кафедри педагогіки та методики початкового навчання, яка самостійно проіснувала до 1994 року. Деякий час нею завідували А.Ф.Кузнецова, А.І.Єрьомкін, з 1988 року до кінця 1993 року кафедру очолювала доктор педагогічних наук В.О.Тюріна.

У 1994 році кафедру було реорганізовано і приєднано до сектора педагогіки педагогічного університету.

У 1995 році кафедра була виділена в окремий сектор педагогіки початкового навчання та дошкільного виховання. Очолив її доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, проректор з навчальної роботи В.І.Євдокимов. Сектор під його керівництвом розпочав роботу над проблемою: "Засоби навчання як система".

У 2003 році кафедра педагогіки початкового навчання та дошкільного виховання змінила назву на кафедру теорії і методики професійної освіти.

У 2015 році кафедру теорії і методики професійної освіти очолила доктор педагогічних наук, професор Гриньова В.М.

У 2016 році кафедра змінила назву на кафедру початкової, дошкільної та професійної освіти.

Кафедра теорії і методики професійної освіти входить до складу факультету початкового навчання і факультету дошкільної освіти Харківського національного педагогічного університету (ХНПУ) імені Г.С. Сковороди. На кафедрі початкової, дошкільної та професійної освіти працюють 30 осіб. До професорсько-викладацького складу кафедри входять: 1-Доктор наук, професор, 2-доктори педагогічних наук, доценти, професори кафедри, 2-кандидати наук, професори, 13-кандидати наук, доценти, 2-кандидати наук, доценти кафедри, 4-кандидати наук, викладачі, 1-старший викладач, 2-викладача.

№	Прізвище, ім'я та по батькові викладача (повністю) за алфавітом	Штатна посада	Науковий ступінь	Учене звання
1.	Гриньова Валентина Миколаївна	завідувач кафедри, професор	д. пед. н.	професор
2.	Агапова Тамара Петрівна	доцент	к. пед. н.	доцент
3.	Агаркова Наталія Олександрівна	доцент	к. пед. н.	—
4.	Бурма Ганна Василівна	доцент	к. пед. н.	доцент
5.	Гавриш Ірина Володимирівна	професор	д. пед. н.	професор
6.	Грицкова Юлія Валеріївна	доцент	к. пед. н.	—
7.	Довженко Тетяна Олексіївна	професор, декан факультету	д. пед. н.	доцент
8.	Ломберг Марія Вікторівна	викладач	—	—
9.	Єсьман Ірина Володимирівна	доцент, координатор з виховної роботи факультету	к. пед. н.	доцент

10.	Животкова Оксана Василівна	викладач	–	–
11.	Журенко Лілія Олександрівна	доцент	к. пед. н.	доцент
12.	Ігнат'єва Аліна Ігорівна	викладач	к. пед. н.	–
13.	Лавренко Світлана Олександрівна	доцент	к. пед. н.	доцент
14.	Портян Марина Олександрівна	викладач	к. пед. н.	–
15.	Резван Оксана Олексіївна	професор	д. пед. н.	доцент
16.	Рудічєва Наталія Костянтинівна	доцент	к. пед. н.	доцент
17.	Ушмарова Вікторія Володимирівна	професор	к. пед. н.	доцент
18.	Кушнір Світлана Петрівна	доцент	к. пед. н.	доцент
19.	Кирилівна Валерія Олегівна	викладач	к. пед. н.	–
20.	Тихонович Вікторія Миколаївна	професор	к. пед. н.	професор
21.	Філатова Лада Семенівна	доцент	к. пед. н.	доцент
22.	Хільченко Лідія Михайлівна	ст. викладач	–	–
23.	Холтобіна Олександра Устинівна	доцент	к. пед. н.	доцент
24.	Юр'єва Катерина Анатоліївна	доцент	к. пед. н.	доцент
25.	Шищенко Валентина Олексіївна	викладач	к. пед. н.	–
26.	Якушко Наталія Михайлівна	професор, проректор з навчальної роботи	к. пед. н.	професор

Допоміжний персонал:

1. Панько Вікторія Анатоліївна, завідувач кабінету теорії і методики професійної освіти.
2. Липчанська Ольга Олександрівна, старший лаборант кафедри.
3. Лукашова Альона Ігорівна, лаборант кафедри.

Основні напрями наукових досліджень: педагогічна культура вчителя, рефлексія особистісно-професійного розвитку вчителя, навчання та розвиток обдарованої дитини.

Кафедра є провідною з організації підготовки аспірантів та докторантів зі спеціальності 015 «професійна освіта». Традиційно на кафедрі щорічно здійснюється підготовка дисертацій здобувачів наукового ступеню кандидат (доктор) наук (керівники: проф. В.М. Гриньова, проф. І.В. Гавриш, проф. О.О. Резван, проф. Т.О. Довженко, проф. В.В. Ушмарова, проф. В.М. Тихонович, доц. К.А. Юр'єва).

За кафедрою закріплені 2 приміщення в навчальному корпусі на вул. Блюхера, 2: 204-В – кабінет завідувача кафедри; 229-А – викладацький кабінет; кабінет для виконання студентами самостійної роботи та індивідуальних завдань, який налічує близько 2000 примірників бібліотечного фонду. Цей фонд систематично поповнюється навчальними й методичними посібниками із теорії і методики професійної освіти, дидактики, теорії виховання.

Студенти максимально забезпечуються науковими джерелами для підготовки до всіх видів навчальних занять, їм надається допомога під час написання рефератів, курсових і дипломних робіт та при підготовці до спецкурсів і спецсеінарів. Упродовж року студенти та викладачі можуть ознайомитись з виставками нової методичної літератури. Матеріально відповідальною особою кафедри є завідувач кабінету Панько Вікторія Анатоліївна.

Навчальний процес на кафедрі здійснюється у таких організаційних формах: навчальні заняття (лекції та практичні заняття), самостійна робота студентів, виконання індивідуальних завдань, пропедевтична та педагогічна практики у школі, науково-дослідницька робота, контрольні заходи. Основними видами навчальних занять, що входять до складу модулів є лекції та практичні заняття, індивідуальні консультації.

З 2016 року кафедра є профільною з організації навчального процесу підготовки фахівців III науково-освітнього рівня за спеціальністю 015 «професійна освіта», що представлено авторськими курсами дисциплін.

Лекційні та практичні заняття з дисциплін проводяться в контексті системного підходу до формування фахових компетенцій майбутніх учителів початкових класів. Навчання здійснюється відповідно до загально методичних та загально дидактичних принципів. Застосування методів навчання визначається специфікою кожної з дисциплін навчального плану.

Заняття з дисциплін педагогічного спрямування проводяться відповідно до контекстного навчання, що передбачає акцентування уваги на особливостях реалізації педагогічного впливу на учня молодшої школи та особливостях розвитку дитини дошкільного віку. На практичних заняттях з різних дисциплін широко використовується також метод кейс-стаді та метод проектів, що сприяють розвитку у студентів вмінь та навичок командної роботи, зокрема, цілепокладання, організації та планування робочого процесу в процесі виконання завдань.

Індивідуальні завдання (реферати, курсові та наукові роботи) виконуються студентами самостійно при консультуванні викладачем.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни і представлених у методичних кабінетах кафедри та бібліотеках та читальних залах університету: підручники, навчальні та методичні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, практикуми, фахова та наукова, монографічна та періодична література тощо. Крім цього ресурсами кафедри та університету наразі створюється електронна бібліотека, доступна студентам та викладачам. Фонд електронної бібліотеки постійно поновлюється новими ресурсами.

На факультеті, а відповідно й на кафедрі застосовується рейтингова система оцінювання, яка базується на розподілі аудиторного часу на певні види навчальної діяльності та накопичуванні балів за навчальну діяльність кожного студента протягом вивчення певної дисципліни (модуля). Система контрольних заходів з кожного модуля є чітко визначеною, так само як і максимальні бали з кожного контрольного заходу.

Упродовж року здійснюється поточний контроль у формі самостійних робіт, формою рубіжного контролю є модульні/домашні контрольні роботи. Семестрова атестація студентів проводиться в усній та письмовій формі (іспити та заліки). Умовою атестації є значення поточного рейтингу студента на завершальному етапі підготовки. За освітнім рівнем «Бакалавр», це – успішне завершення педагогічної практики у школі, захист курсової роботи з педагогіки (на 3 курсі), складання державного іспиту з педагогіки, за освітнім рівнем «Магістр» – успішне завершення педагогічної практики у школі та складання державного іспиту з педагогіки.

Викладачі та співробітники кафедри проводять вагому виховну роботу на факультетах початкового навчання і дошкільної освіти, яка ґрунтується на національних традиціях і

духовних цінностях українського народу, спрямована на виховання свідомого ставлення до майбутньої професії, любові до дітей.

Під керівництвом викладачів кафедри щорічно проводяться тематичні виховні заходи, присвячені А. Макаренку (доцент Л.С.Філатова), В. Сухомлинському (доцент В.В. Ушмарова), Г. Сковороді (викл. В.О. Шищенко), Т. Шевченку (доцент Н.К. Рудічева).

Також викладачі кафедри беруть участь у проведенні традиційних університетських заходів: День відкритих дверей, Масляна, Студентська весна.

Кафедра постійно сприяє науково-дослідницькій роботі студентів, відбуваються засідання студентського наукового товариства (кер. доц. В.В. Ушмарова, проф. О.О. Резван, проф. К.А. Юр'єва, доц. Л.С. Філатова).

Щорічно у квітні-травні кафедра проводить на факультеті початкового навчання студентську наукову конференцію «Актуальні проблеми навчання і виховання молодших школярів». Тези виступів учасників публікуються в окремому кафедральному збірнику. Результатами наукової роботи є публікації студентів в збірниках наукових праць. На кафедрі з 2017 року реалізується наукова діяльність студентів через представлення їхньої участі у міжнародних та між університетських конференціях (НТУ «ХП», ХНАДУ та інші) (проф. О.О. Резван).

З метою поглиблення практичного взаємозв'язку початкової школи та педагогічного ВНЗ, кафедрою забезпечується реалізація науково-методичного проекту «Інтелект України» (керівник – проф. І.В. Гавриш). Студенти залучаються до проведення навчальних занять у проектних школах відповідно до програми та із застосуванням інтерактивних засобів навчання.

Викладачами кафедри постійно оновлюються науково-методичні та навчальні матеріали для реалізації проекту (проф. І.В. Гавриш, доц. О.У. Холтобіна, викл. М.В. Ломберг).

Кафедрою постійно застосовуються новітні технології. Заняття проходять із застосуванням проектної методики, інформаційних та телекомунікаційних технологій, навчальних комп'ютерних програм (система мультимедіа), із створенням презентацій в програмі PowerPoint, телекомунікаційних та мультимедійних проектів, використанням інтернет-ресурсів, навчанням мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта). Такі заняття дають змогу кожному студенту відчути свою успішність, інтелектуальну спроможність, навчитися бути демократичним, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити. На кафедрі розпочато роботу з оцифрування літератури, щоб викладачі та студенти мали змогу користуватися електронними варіантами наявних підручників.

	<i>Заходи</i>	<i>Термін виконання</i>	<i>Відповідальні</i>
Міжнародна діяльність кафедри			
1.	Розширення кола зарубіжних авторів збірника наукових праць «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи»	Упродовж року	Юр'єва К. А.
2.	Розширення кола зарубіжних учасників міжнародних науково-практичних конференцій, які проводить кафедра та університет	Упродовж року	Юр'єва К. А.
3.	У межах співпраці з Мозирським державним педагогічним університетом ім. І.П. Шамякіна підготовка бібліографічного покажчика «Етнопедагогіка»	Упродовж року	Юр'єва К. А.
Інноваційна діяльність кафедри			

	<i>Заходи</i>	<i>Термін виконання</i>	<i>Відповідальні</i>
1.	Запровадження в навчальний процес технологій проектної дослідницько-пошукової роботи студентів	Упродовж року	Юр'єва К. А.
	Проведення всеукраїнського експерименту за темою «Реалізація компетентнісного підходу в початковій школі науково-педагогічного проекту «Інтелект України»	2016-2022 роки	Гавриш І.В.

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра

- Загальні основи педагогіки (Вступ до спеціальності, Основи педагогіки, Основи наукових досліджень)
- Теорія і методика виховання.
- Дидактика.
- Педагогічна майстерність
- Організація і управління у початковій школі
- Педагогічні технології у початковій школі.
- Історія педагогіки.
- Порівняльна педагогіка.
- Полікультурне виховання.

Кафедра теорії і методики викладання філологічних дисциплін у початковій школі

Історія кафедри як університетського науково-педагогічного підрозділу розпочинається з вересня 1979 року, коли в ХДП імені Г.С.Сковороди було створено кафедру методики викладання філологічних дисциплін. У січні 1994 року кафедру було перейменовано на кафедру методики початкового навчання у зв'язку з тим, що до її складу увійшли викладачі математично-природничого циклу. У 1995 році кафедра стала частиною сектору педагогіки початкового навчання і дошкільного виховання. Після реорганізації сектору в 1999 році було відновлено кафедру методики викладання філологічних дисциплін. У січні 2003 року кафедра отримала сучасну назву – теорії і методики викладання філологічних дисциплін у початковій школі.

За роки існування кафедри навчальні дисципліни філологічного й методичного спрямування читали відомі науковці: доктор філологічних наук, професор Сергій Іванович Дорошенко, кандидат педагогічних наук, професор Наталія Остапівна Воскресенська, кандидат філологічних наук, доцент Ганна Іванівна Гамова, кандидат психологічних наук, доцент Поліна Соломонівна Жедек, кандидат психологічних наук, доцент Вадим Олександрович Левін, доктор філологічних наук, професор Анатолій Олександрович Новиков, доктор філологічних наук, професор Пелепейченко Людмила Миколаївна, кандидат філологічних наук, професор Артур Петрович Ярещенко.

За час існування кафедри викладачами було захищено 2 докторські дисертації (С.І.Дорошенко, А.О.Новиков), 12 кандидатських дисертацій (Н.О.Воскресенська, Л.В.Войнич, Г.І.Гамова, А.О.Денисенко, А.А.Ємець, О.М.Коваленко, О.В.Козорог, А.О.Новиков, Ю.М.Тельпуховська, Л.П.Ткаченко, І.В.Цєпова, Н.М.Чернушенко).

Викладачі кафедри забезпечують діяльність двох факультетів – початкового навчання та дошкільної освіти. У штаті кафедри працюють: 1 професор, кандидат педагогічних наук, 2 доценти, кандидати філологічних наук, 5 доцентів, кандидатів педагогічних наук, 2 старших викладачі, завідувач кабінетом, 2 старших лаборанти.

№	Прізвище, ім'я, по батькові	Штатна посада	Науковий ступінь	Учене звання
1	2	3	4	5
1.	Ткаченко Лідія Петрівна	завідувач кафедри	канд. пед. наук	доцент
2.	Воскресенська Катерина Олегівна	ст. викладач	-	-
3.	Джежелей Ольга Валентинівна	професор	канд. пед. наук	професор
4.	Ємець Альона Анатоліївна	доцент	канд. пед. наук	доцент
5.	Коваленко Ольга Миколаївна	доцент	канд. пед. наук	доцент
6.	Козорог Оксана Василівна	доцент	кандидат філол. наук	доцент
7.	Купіна Ірина Олександрівна	ст. викладач	-	-
8.	Тельпуховська Юлія Миколаївна	доцент	канд. пед. наук	доцент
9.	Цєпова Ірина Вікторівна	доцент	канд. пед. наук	доцент
10.	Чернушенко Ніна Миколаївна	доцент	кандидат філол. наук	доцент

За кафедрою закріплені 2 приміщення в навчальному корпусі на вул. Блюхера, 2: 308-В – кабінет завідувача кафедри; 314-В/2 – викладацький кабінет; 314-В – кабінет для виконання студентами самостійної роботи та індивідуальних завдань, який налічує близько 2000 примірників бібліотечного фонду і 3 передплачених періодичних видання. Цей фонд систематично поповнюється навчальними й методичними посібниками із сучасної української та російської мов, методики їхнього викладання, риторики. Студенти максимально забезпечуються науковими джерелами для підготовки до всіх видів навчальних занять, їм надається допомога під час написання рефератів, курсових і дипломних робіт та при підготовці до спецкурсів і спецсеінарів. Упродовж року студенти та викладачі можуть ознайомитись з виставками нової методичної літератури та періодичними виданнями, а також із літературою на виставках, які організуються до основних навчальних курсів та спецсеінарів. Матеріально відповідальною особою кафедри є завідувач кабінета Катерина Сергіївна Гнатовська.

При кафедрі на громадських засадах працює Лабораторія методичного забезпечення безперервної системної освіти школа-ВНЗ, яка розпочала свою роботу з 1999 року, завідувач - професор О.В. Джежелей. З 2000 року лабораторією було зібрано методичний книжковий фонд, наочний матеріал, анкети та заміри загальною кількістю - 10.622 примірники (ауд. – 201-В); Науково-консультативний центр читання та дитячої книги, завідувачем якого є доцент А.А.Ємець. Центр розпочав свою роботу з жовтня 2010 року. На сьогодні центр налічує 5.643 примірники книжкового фонду, періодичних видань та матеріалів виставкової роботи. (ауд. 309 – В).

Навчальний процес на кафедрі здійснюється у таких організаційних формах: навчальні заняття (лекції та практичні заняття), самостійна робота студентів, виконання індивідуальних завдань, пропедевтична та педагогічна практики у школі, науково-дослідницька робота, контрольні заходи. Основними видами навчальних занять, що входять до складу модулів є лекції та практичні заняття, індивідуальні консультації.

Лекційні та практичні заняття з дисциплін проводяться в контексті системного підходу до формування фахової компетенції майбутніх учителів початкових класів. Навчання

здійснюється відповідно до загально методичних та загально дидактичних принципів. Застосування методів навчання визначається специфікою кожної з дисциплін навчального плану.

Заняття з дисциплін мовного спрямування проводяться за комунікативною методикою, спрямованою на формування й подальший розвиток комунікативних умінь та навичок студентів, активізацію словникового запасу, розвиток умінь та навичок письмової та усної культурної комунікації. На заняттях з дисциплін методичного спрямування основна увага приділяється формуванню й подальшому розвитку вмінь та навичок використовувати набуті знання з методики в практиці навчання мови молодших школярів. На практичних заняттях з різних дисциплін широко використовується також метод кейс-стаді та метод проектів, що сприяють розвитку у студентів вмінь та навичок командної роботи, зокрема, цілепокладання, організації та планування робочого процесу в процесі виконання завдань.

Інтегральність навчання виявляється, зокрема, у реалізації принципу взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності на заняттях мовного та методичного циклу, інтеграції сучасних інформаційних та мультимедійних технологій до навчального процесу.

Індивідуальні завдання (реферати, курсові та наукові роботи) виконуються студентами самостійно при консультуванні викладачем.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни і представлених у методичних кабінетах кафедри та бібліотеках та читальних залах університету: підручники, навчальні та методичні посібники, методичні вказівки, конспекти лекцій, практикуми, фахова та наукова, монографічна та періодична література тощо. Крім цього ресурсами кафедри та університету наразі створюється електронна бібліотека, доступна студентам та викладачам. Фонд електронної бібліотеки постійно поновлюється новими ресурсами.

На факультеті, а відповідно й на кафедрі застосовується рейтингова система оцінювання, яка базується на розподілі аудиторного часу на певні види навчальної діяльності та накопичуванні балів за навчальну діяльність кожного студента протягом вивчення певної дисципліни (модуля). Система контрольних заходів з кожного модуля є чітко визначеною, так само як і максимальні бали з кожного контрольного заходу.

Упродовж року здійснюється поточний контроль у формі самостійних робіт, формою рубіжного контролю є модульні/домашні контрольні роботи. Семестрова атестація студентів проводиться в усній та письмовій формі (іспити та заліки). Умовою атестації є значення поточного рейтингу студента на завершальному етапі підготовки. За освітнім рівнем «Бакалавр», це – успішне завершення педагогічної практики у школі, захист курсової роботи з методики навчання української мови (на 4 курсі), складання державного іспиту з сучасної української мови та методики її викладання, за освітнім рівнем «Магістр» – успішне завершення педагогічної практики у школі та складання державного іспиту з сучасної української мови та методики її викладання.

Викладачі та співробітники кафедри проводять вагому виховну роботу на факультетах початкового навчання і дошкільної освіти, яка ґрунтується на національних традиціях і духовних цінностях українського народу, спрямована на виховання свідомого ставлення до майбутньої професії, любові до дітей.

Під керівництвом викладачів кафедри працюють товариство «Ритор» (доцент Л.П. Ткаченко), клуб шанувальників книги (доцент А.А. Ємець). Зі студентами IV курсу щорічно проводиться олімпіада з методики навчання української мови учнів (доцент О.М. Коваленко, доцент І.В. Цєпова).

Також викладачі кафедри беруть участь у проведенні традиційних університетських заходів: День української писемності та мови (доцент Л.П. Ткаченко), День слов'янської писемності та культури (доцент І.В. Цєпова, доцент Ю.М. Тельпуховська), конкурс «Лист мамі» (ст. викладач І.О. Купіна).

Кафедра постійно сприяє науково-дослідницькій роботі студентів, відбуваються засідання студентського наукового товариства (кер. доц. О.М. Коваленко, доцент Л.П. Ткаченко, доцент А.А. Ємець, доцент І.В. Цєпова).

Щорічно у квітні-травні кафедра проводить на факультеті початкового навчання студентську наукову конференцію «Актуальні проблеми навчання і виховання молодших школярів». Тези виступів учасників публікуються в окремому кафедральному збірнику. Результатами наукової роботи є публікації студентів в збірниках наукових праць. Традиційними стали участі наших студентів у роботі Регіональної науково-практичної конференції вчителів (м. Харків, Народна українська академія).

Кращі наукові роботи студентів надсилаються на регіональний конкурс студентських наукових робіт.

З метою поглиблення практичного взаємозв'язку початкової школи та педагогічного ВНЗ, кафедрою постійно проводяться методичні семінари з учителями початкових класів шкіл міста Харкова. Викладачі кафедри є постійними учасниками вебінарів онлайн-проекту видавництва «Ранок» «Інтерактивна школа творчого вчителя». Такі форми роботи мають на меті ознайомити учасників з теоретичними та практичними аспектами мовної та літературної освіти, сприяти розв'язанню важливих проблем початкового навчання.

Кафедрою постійно застосовуються новітні технології. Заняття проходять із застосуванням проектної методики, інформаційних та телекомунікаційних технологій, навчальних комп'ютерних програм (система мультимедіа), із створенням презентацій в програмі PowerPoint, телекомунікаційних та мультимедійних проектів, використанням інтернет-ресурсів, навчанням мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта). Такі заняття дають змогу кожному студенту відчути свою успішність, інтелектуальну спроможність, навчитися бути демократичним, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити. На кафедрі розпочато роботу з оцифрування літератури, щоб викладачі та студенти мали змогу користуватися електронними варіантами наявних підручників.

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра

- Українська мова (за професійним спрямуванням)
- Сучасна українська мова з практикумом
- Сучасна російська мова з практикумом
- Дитяча література
- Методика навчання української мови з каліграфією
- Методика навчання російської мови
- Методика навчання літературного читання (ОСЕМ та ОКТМ)
- Ведення шкільної документації

Кафедра природничо-математичних дисциплін

У 1979 році на педагогічному факультеті (зараз – факультет початкового навчання) було створено кафедру методики викладання математики у початкових класах (зараз – кафедра природничо-математичних дисциплін), яку очолила Рябчинська Вікторія Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент. У різні часи на кафедрі працювали Смагіна Олександра Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Хитяєва Людмила Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, які займалися питаннями проблемного навчання молодших школярів; Демідієнко Олександр Якович – доктор сільськогосподарських наук, професор; Лазарева Таїсія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент; Михайлович Тетяна Стеванівна – кандидат педагогічних наук, доцент; Мірошниченко Людмила Миколаївна – старший викладач; Феценко Тетяна Іванівна – старший викладач – очолювала творчу групу викладачів, які розробляли програми з початкового навчання математики в системі розвивального навчання Ельконіна-Давидова (вона є автором підручників із математики для 1 – 3 класів).

Із 2003 року кафедру очолила Олена Миколаївна Іонова – кандидат фізико-математичних наук, доктор педагогічних наук, професор. Працює на кафедрі з 1990, читає курси «Теоретичні основи початкового курсу математики», «Основи вальдорфської педагогіки», керує науковою роботою докторантів, аспірантів, співшукачів. Під її керівництвом захищено 2 докторські та 28 кандидатських дисертацій. Основними напрямками наукових досліджень є: координаційно-організаційне сприяння, науково-методичне забезпечення розвитку й упровадження вальдорфських освітніх технологій в Україні; теорія і практика педагогічної конфліктології; науково-методичні засади підготовки майбутнього вчителя; здоров'язберігаючі технології виховання і навчання особистості («Здоров'я через навчання»); розвиток природничо-математичної освіти: історія і сучасність. О.М. Іонова є засновником і керівником Харківської міської громадської організації «Центр антропософських ініціатив», навчально-виховного комплексу «Школа вільного розвитку» – першого на Слобожанщині освітнього закладу, що орієнтує свою діяльність на принципи вальдорфської педагогіки. Член Всесвітнього антропософського товариства (штаб-квартира – м. Дорнах, Швейцарія). Керівник узагальнюючого науково-методичного експерименту Всеукраїнського рівня «Розвиток вальдорфської педагогіки в Україні». Лауреат конкурсу ХНПУ імені Г.С. Сковороди «Людина року» (2002). Дипломант обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» у 2001, 2004, 2005, 2009 та 2011 рр. Відмінник освіти України. Нагороджена Нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «За наукові та освітні досягнення», Почесною відзнакою ХНПУ імені Г.С. Сковороди (2014 р.). Опублікувала більш ніж 150 наукових праць, серед яких: монографія «Вальдорфська педагогіка: теоретико-методологічні аспекти», навчальні посібники «Початкове навчання рідної мови у вальдорфській школі», «Гармонізація людських темпераментів при вихованні й навчанні», «Уроки математики в початковій вальдорфській школі», «Малювання форм як навчальний предмет у вальдорфській школі». Є співавтором базового підручника з педагогіки, навчальних посібників з історії педагогіки, порівняльної педагогіки, педагогіки вищої школи; хрестоматій з історії педагогіки та педагогіки вищої школи тощо.

Станом на 2017 рік на кафедрі працюють: 1 доктор педагогічних наук (професор Іонова О.М.), 5 кандидатів педагогічних наук з науковою ступінню доцента (Масюк О.М., Смолянюк Н.М., Старікова Л.П., Титаренко Л.І.), 1 кандидат педагогічних наук, доцент (Партола В.В.), 1 доцент (Карпова В.О.), 2 старших викладача (Глінка І.В., Довгопола Н.О.).

Кафедра обслуговує факультети початкового навчання та дошкільної освіти, Інститут підвищення кваліфікації, перепідготовки (ШКП), здійснює підготовку вчителів зі спеціальностей: 6.010102 – початкове навчання; 6.010101 – дошкільна освіта, 013 – початкова освіта, 012 – дошкільна освіта за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр».

Викладачі кафедри забезпечують викладання дисциплін природничо-математичного циклу: «Трудове навчання з практикумом», «Математика», «Основи природознавства», «Основи екології», «Методика навчання освітньої галузі «Природознавство», «Методика навчання освітньої галузі «Математика», «Альтернативні програми вивчення математики у початкової школи», «Формування логічного мислення у учнів початкової школи», «Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів», «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», «Основи вальдорфської педагогіки», «Актуальні проблеми малокомплектної школи», «Формування елементарних математичних уявлень в учнів початкових класів інформаційно-програмними засобами», «Антропософська освіта дорослих», «Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу методика викладання освітньої галузі «Математики» у початковій школі», «Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу «Методика викладання природознавчих дисциплін у початковій школі», «Основи природознавства і методика ознайомлення дітей з природою», «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», «Методика формування елементарних математичних уявлень», «Методика викладання природознавства у ВНЗ», «Методика викладання ФЕМУ у ВНЗ» тощо.

Підготовка сучасного вчителя ґрунтується на ідеях особистісно-орієнтованого підходу до студентів. Як зазначає І. Якиманська, особистісно-орієнтоване навчання, яке визнає учня (студента) головною дієвою фігурою всього освітнього процесу, повинно забезпечувати: розвиток і саморозвиток особистості учня; можливість кожному (спираючись на здібності, нахили, інтереси, ціннісні орієнтації та суб'єктний досвід) реалізувати себе в різних видах діяльності; вибір змісту освіти, її засобів і методів; освіченість як сукупність знань, умінь, індивідуальних здібностей; формування індивідуального сприйняття світу, широке використання суб'єктного досвіду.

Залучення власного досвіду студентів і набуття ними нового досвіду в процесі професійної підготовки вимагає:

- насичення навчального процесу особистісними знаннями, ставленнями, досвідом, що адекватно відповідають інтересам, потребам, меті навчання. Як свідчать наші спостереження за діяльністю студентів, більшість з них цікавлять інноваційні форми навчання;

- переосмислення, логічного структурування набутого досвіду й на цій основі набуття нового досвіду;

- максимальне наближення процесу навчання до професійної діяльності: переосмислення або певний досвід студент може безпосередньо застосовувати на практичних заняттях з теоретичних курсів та методик, під час педагогічної практики.

Залучення особистісного досвіду студентів і набуття на цій основі нового досвіду вимагає також активізації колективної взаємодії (з іншими студентами, викладачем), що передбачає використання інтерактивних форм і методів організації діяльності студентів, які відкривають для них можливості співробітництва з викладачем та одногрупниками, дозволяє набути досвід педагогічно доцільного спілкування, сприяє досягненню студентами високих результатів засвоєння та формування умінь організації навчання у початковій школі. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання професійних ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і умінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером студентського колективу.

Викладачі кафедри використовують наступні форм організації навчальної діяльності студентів:

- Інтерактивні технології кооперативного навчання.
- Інтерактивні технології колективно-групового навчання.
- Технології ситуативного моделювання.

Колективно-групове навчання, яке дозволяє застосовувати різні форми подання навчальної інформації, залучення цікавих фактів з історії й сьогодення початкової освіти, створення проблемних ситуацій з урахуванням особистісних якостей студентів сприйняття навчального матеріалу, проведення дискусій (“Що дає особистісний підхід у навчання учнів математиці?”), “синтез думок” (“Чому інтегрований урок, а не традиційний?”), “мозкових штурмів” (“У чому полягає успіх учителя при організації пошукової діяльності на уроках математики?”), “обговорення проблеми у загальному колі” (“У чому я особисто бачу цінність компетентнісного підходу до учнів початкової школи?”), що сприяє активізації творчого потенціалу студентів, сприйняттю цілей початкового навчання, розвитку інтересу до професійної діяльності, формуванню позитивної мотивації, підвищення рівня професійної готовності.

Так, *кооперативна форма навчальної діяльності* студентів – це форма організації навчання в малих групах учнів об'єднаних спільною навчальною метою. За такої організації навчання викладач керує діяльністю кожного студента опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи, під час виконання яких особлива увага звертається на значущість тих або інших моментів для професійно-педагогічної діяльності, що дає поштовх до проникнення в сутність педагогічних явищ, з'ясування їх взаємозв'язків і взаємовідношень, усвідомлення суперечностей між власним досвідом і вимогами, що висуваються в цих завданнях; стимулює розвиток гнучкості мислення, усвідомленість застосування знань на практиці, самостійність студента, сприяє нарощуванню його професійних знань і вмінь.

Кооперативне навчання відкриває для студентів можливість співпраці зі своїми ровесниками, дозволяє реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню студентами високих результатів засвоєння знань та формування вмінь. Прикладами такої роботи можуть бути: «Робота в парах», «Ротаційні трійки», «Карусель», які застосовують викладачі математики, біології. Важливим моментом групової роботи є опрацювання змісту і подання групами результатів колективної діяльності. Залежно від змісту та мети навчання можливі різні варіанти організації роботи груп: «Діалог», «Синтез думок», «Спільний проект», «Пошук інформації», «Раунд робін».

У ході колективно-групового навчання використовуються різні діалогічно-дискусійні методи: «Обговорення проблеми в загальному колі» - «Компетентісний підхід до навчання математики», «Мікрофон» - «Реалізація теоретичних підходів при вивченні нумерації натуральних чисел», «Незакінчені речення», «Мозковий штурм», «Кожен учить кожного», «Джиг-со», «Case- метод». Ситуативне моделювання – це побудова навчального процесу за допомогою включення студентів у гру. Арсенал інтерактивних ігор, що використовуються на практичних заняттях з методики математики та методики природознавства великий, але найбільш поширеними з них є моделюючі, які дозволяють відтворити діяльність учителя початківця з планування та проведення фрагментів уроків математики, природознавства, праці.

Особливу увагу й значення надаємо процесу *педагогічної практики*. Перед педагогічною практикою всі студенти отримують індивідуальні завдання, серед яких створення портфоліо «Мої уроки математики (природознавства, праці)», методичний кейс «Банк проблемних (дослідницьких, творчих) завдань»

Викладачі краєзнавства, методики математики, методики природознавства застосовують *проектне навчання*, яке об'єднує змістовий, процесуальний та методичний компоненти процесу навчання під час створення проектів – поетапної практичної діяльності для досягнення поставлених завдань. Особливий інтерес студентів викликала презентація створених ними комплексних проектів, серед яких кращими були визнані математики і природознавства («Квітковий годинник»), математики й фізичної культури («Геометрія та спорт»), природознавства і музики («Пори року»), природознавства й образотворчого мистецтва («Дитина та навколишній світ»). Проектне навчання дозволяє наблизити навчальний процес до умов професійної діяльності майбутнього вчителя, надає студентам можливість обміну досвідом й акумулюванню нового досвіду, сприяє взаємозбагаченню один одного.

Під час викладання загальних питань методики математики використовуються *навчальні модульні блоки*, які дозволяють інтегрувати знання з педагогіки, психології, методики математики. Наприклад: «Підходи до розвитку ключових компетентностей молодших школярів — уміння вчитися, загальнокультурна, соціальна, інформаційно-комунікативна, здоров'язберігаюча», «Організаційні форми вивчення математики», «Використання засобів навчання у процесі вивчення математики», «Оптимальне сполучення навчальних методів на уроках математики» та інші. У процесі викладання модульних блоків проводяться нетрадиційні лекції, а саме: лекції-прес-конференції, лекції-консультації, лекції-дискусії.

Основними методами навчання і викладання навчальних дисциплін є:

- усні словесні методи (лекція, бесіда, розповідь, пояснення; комплексний метод - інструктаж - вступний, поточний, заключний);
- наочні методи (метод ілюстрації, метод демонстрації);
- практичні методи (вправи, практичні заняття та лабораторні роботи).

Види контролю навчальних досягнень студентів:

- ректорські контрольні роботи;
- тестовий модульний контроль;
- самоконтроль, взаємоконтроль студентів, поточний контроль за виконанням студентами навчальних завдань під час проведення аудиторних і позааудиторних занять;
- попередній захист і захист курсових і дипломних робіт;
- контроль набуття студентами професійно-педагогічного досвіду (аналіз й оцінювання фрагментів занять, що проводяться студентами під час викладання навчальних дисциплін із методик початкового навчання; уроків, проведених студентами під час педагогічних практик);
- заліки;
- екзамени (курсіві й державні);
- поточне опитування;
- модульне тестування;
- виконання творчих робіт.

Позааудиторна робота зі студентами:

- самостійна робота;
- індивідуальні навчально-дослідні завдання за обраною темою,
- підготовка доповідей та тез на науково-практичні студентські конференції.

Кафедра природничо-математичних дисциплін проводить вагому виховну роботу серед студентів факультетів початкового навчання, яка спрямована на виховання у студентів свідомого ставлення до майбутньої професії, любові до дітей.

Під керівництвом викладачів кафедри працюють предметні гуртки «Сучасні художні техніки» (кер. ст. викл. Довгопола Н.О., Глінка І.В.), «Актуальні проблеми методики навчання природознавства у початковій школі» (кер. доц. Партола В.В.), «Дослідницька діяльність у курсі природознавства» (кер. доц. Старікова Л.П.), «Інтегровані форми організації навчання в початковій школі» (кер. доц. Титаренко Л.І.).

Значну увагу викладачі кафедри приділяють вихованню студентської молоді. Так доц. Смоляннюк Н.М., ст. викл. Глінка І.В., доц. Партола В.В., доц. Старікова Л.П. виконують обов'язки кураторів академічних груп, проводять виховну роботу за планами кураторів, беруть участь у виставках творчих робіт, конкурсах, традиційних загальноуніверситетських заходах (Студентська весна, Дебют першокурсника, Студент року, день самоврядування, Благодійна університетська ярмарка (кошти передані до дитячого будинку). На кафедрі традиційно проводяться тиждень математики, математичний КВК, олімпіада з методики викладання математики, виставки первоцвітів, екологічні акції «За синє небо, за жовте колосся...», благодійна акція, присвячена Дню Вчителя – «Подаруй дитині книжку», «Подаруй дитині іграшку», «Від серця до серця».

Також викладачі організують та проводять для студентів екскурсії до музеїв, відвідують театри, виставки, проводять майстер-класи.

Застосування мультимедійних засобів навчання на лекціях та практичних заняттях, використання електронних підручників, застосування на практичних заняттях інтерактивних методик (робота в групах, рольові ігри, групова дискусія тощо), кооперативної форми навчання

Використання електронних підручників,

Впровадження новітніх технологій

1. декупаж;
2. паперопластика;
3. колаж;
4. декорування;

5. скрапбукінг і картдмейкінг;
6. айріс фолдінг (райдужне складання);
7. квілінг.

Перелік навчальних дисциплін, які забезпечує кафедра

«Трудове навчання з практикумом», «Математика», «Основи природознавства», «Екологія», «Методика навчання освітньої галузі «Природознавство», «Методика навчання освітньої галузі «Математика»», «Альтернативні програми вивчення математики у початкової школи», «Формування логічного мислення у учнів початкової школи», «Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів», «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», «Основи природознавства і методика ознайомлення дітей з природою», «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», «Методика формування елементарних математичних уявлень».

Кафедра філософсько-психологічної антропології (психології)

Кафедра психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди була заснована у 1932 році під керівництвом професора О.М. Леонтєва. О.М. Леонтєв - дійсний член АПН ССРСР, декан психологічного факультету і завідувачий кафедрою загальної психології МДУ ім. М.В. Ломоносова. Він один із фундаторів загальноновизнаної психологічної теорії діяльності, що знайшла відображення в фундаментальній праці «Проблеми розвитку психіки» (відзначена Ленінською премією). Слід підкреслити, що ця робота О.М. Леонтєва взагалі побудована на дослідженнях Харківського періоду.

У 1938 році кафедру очолив О.В. Запорожець - майбутній дійсний член АПН ССРСР, засновник і директор інституту дошкільного виховання та розвитку довільних рухів дитини. Велика увага на кафедрі приділялась теоретичній і експериментальній роботі, питанням методики викладання, психолого-педагогічній підготовці студентів як майбутніх вчителів, а також аспірантів.

У ці роки, після закінчення аспірантури, на кафедрі працював П.І. Зінченко, крупний фахівець з теорії і практики пам'яті, особливо пам'яті мимовільної. Продовжувачем ідей П.І. Зінченка вважається професор С.П. Бочарова. Розробці проблем пам'яті присвячена не тільки її докторська дисертація, а й кандидатські дисертації її аспірантів.

У післявоєнний період кафедрою керували: В.І. Аснін (1944-1951), О.М. Концева (1951-1955). У цей період на кафедрі досліджувались такі теми, як:

1. Розвиток пізнавальних інтересів у дітей;
2. Розвиток та виховання вольових якостей у школярів з урахуванням структури діяльності.

У 1958 році, в зв'язку зі зміною профілю інституту в наукову тематику психологів включаються дослідження з питань вольової і технічної підготовки спортсменів.

У різні роки на кафедрі працювали: О.В. Гордон, Д.М. Дубовіс-Ароновська, О.М. Концева, Л.І. Котлярова, Г.В. Мазуренко, С.А. Нагорна, Т.І. Титаренко, О.О. Хоменко, Н.В. Гродська, О.В. Землянська, В.В. Лобаньова, І.В. Головніова, Г.Г. Петренко, Т.Б. Хомуленко, О.Г. Волкова, М.А. Кузнецов.

З 1979 кафедрою завідувала кандидат психологічних наук, професор Г.Г. Петренко. Головні напрямки наукових досліджень – мислення і його розвиток; навчання і розвиток особистості; аспекти взаємозв'язку навчання і розумового розвитку дитини. Під її керівництвом захищено більше десяти кандидатських дисертацій. Кафедра психології довгі роки була опорною кафедрою для профільних кафедр Луганського, Слов'янського, Сумського, Полтавського, Горлівського, та Глухівського педагогічних інститутів. У рамках співробітництва особлива увага приділялась підготовці майбутніх вчителів, а також питанням удосконалення викладання психології у педагогічних закладах.

З січня 1999 року кафедрою завідував доктор наук, професор М.А. Кузнецов. З жовтня 2000 року кафедрою завідував доктор наук, професор С.О. Микитюк. А з жовтня 2009 року кафедрою завідує доктор наук, професор І.І. Дорожко.

У 2015 році рішенням Вченої ради університету кафедру психології перейменовано на **кафедру** філософсько-психологічної антропології.

Головний напрямок кафедри: психологічні основи формування особистості в навчально-виховному процесі у школі та педагогічному вузі. Науково-дослідна робота кафедри направлена на розширення і розвиток можливостей самостійної і творчої роботи майбутнього вчителя.

Кафедра підтримує творчі зв'язки з НАПН України, здійснює постійний зв'язок з школами міста Харкова і області, проводить читання лекцій та консультування вчителів з різних питань психології виховання і навчання.

Зараз на кафедрі працюють: доктор наук, професор І.І. Дорожко, доктор наук, професор С.О.Микитюк, доктор філософії, доцент Л.В. Туріщева, доктор філософії, доцент О.Є. Малихіна, доктор філософії, доцент Ю.Ю. Ходикіна, доктор філософії, доцент А.М. Ляшенко, доктор філософії, викладач Н.Ю. Діомідова, викладачі: А.А. Даніліч, О.В. Костікова, О.М. Третяк. Викладачі беруть активну участь у розробці головної теми кафедри: **«Психологічні основи формування особистості в навчально-виховному процесі у школі та педагогічному вузі»**. Основні питання з проблематики кафедрального дослідження висвітлено у публікаціях викладачів з позицій психології, педагогіки та філософії, відображено у практичних результатах.

Викладачі кафедри забезпечують навчально-виховний процес на 14-ти факультетах університету. Керують роботою аспірантів, педагогічною практикою студентів у школах міста та області, а також беруть активну участь у наукових конференціях, семінарах та інших науково-дослідних заходах з питань психологічної науки.

Структура кафедри

№ з/п	П І Б викла дача	Посада	Вчене звання, науковий ступінь
1	Дорожко Ірина Іванівна	Завідувач кафедри	Професор, доктор філософських наук
2	Даніліч-Скакун Алла Анатоліївна	Викладач	–
3.	Діомідова Наталія Юріївна	Викладач	Кандидат психологічних наук
4.	Костікова Ольга Володимирівна	Старший викладач	–
5.	Малихіна Олена Євгеніївна	Доцент	Кандидат психологічних наук
6.	Микитюк Сергій Олександрович	Професор	Доктор педагогічних наук
7	Третяк Олена Миколаївна	Викладач	–
8.	Туріщева Людмила Василівна	Доцент	Кандидат психологічних наук
9.	Ходикіна Юлія Юріївна	Доцент	Кандидат психологічних наук
10.	Ляшенко Андрій Миколайо	Доцент	Майстер спорту

Психологічна служба ХНПУ імені Г.С. Сковороди є структурним підрозділом кафедри філософсько-психологічної антропології з 2008 року. Вона здійснює консультативну, психодіагностичну, корекційно-розвивальну та просвітницьку роботу. Основною метою її діяльності є підвищення ефективності навчально-виховного процесу засобами практичної психології і соціальної педагогіки та, одночасно, захист психічного здоров'я всіх його учасників - студентів, викладачів та співробітників.

Основними завданнями діяльності психологічної служби є:

- підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу, гуманізація стосунків у студентських і викладацьких колективах;
- забезпечення індивідуального підходу до кожного учасника навчально-виховного процесу;
- сприяння повноцінному особистісному розвитку студентів та створення належних умов для формування у них мотивації до навчання, самореалізації творчих здібностей, самовиховання і саморозвитку;
- психологічне забезпечення профілактики девіантної та аддиктивної поведінки серед студентів, конфліктів та особистісних проблем

Психологічна служба здійснює психодіагностичну роботу у зазначені строки затвердженими наказом ректора.

Разом із студентами 1 - 4 курсів факультету психології та соціології постійно і своєчасно проводиться робота:

- 1 курс методика «Самооцінки адаптивності»
- 2 курс методика «Визначення домінуючого типу сприймання за роботою провідних аналізаторів»
- 3 курс методика «Діагностики учбової мотивації студентів»
- 4 курс методика «Мотивації навчання у вузі»

Протягом навчального року на базі Психологічної служби проходять практику студенти 3, 4 та 5 курсів факультету психології та соціології, Інституту післядипломної освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Кафедра філософсько-психологічної антропології здійснює викладання психологічних дисциплін на всіх факультетах ХНПУ імені Г.С. Сковороди, крім факультету психології та соціології. Для забезпечення високої якості освіти і підготовки кваліфікованих учителів викладачами кафедри розроблені та впроваджені в навчальний процес робочі та навчальні програми, курси лекцій та семінарських занять базових психологічних дисциплін: «Психологія», «Загальна психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Соціальна психологія», «Психологія загальна та вікова», «Психологія вищої школи», «Психодіагностика». Викладачами кафедри розроблені програми зі спецкурсів: «Дитяча психологія» (проф. Микитюк С.О.); «Психологія родини» (проф. Дорошко І.І.); «Психологія ЗПР» та «Сурдопсихологія» (викл. Даніліч А.А.); «Психологія спорту» (доц. Ляшенко А.М.); «Психологія реклами», «Психологія обдарованої дитини», «Психологія розвитку» (доц. Малихіна О.Є.); «Конфліктологія» та «Психологія спілкування» (доц. Ходикіна Ю.Ю.); «Психологія лідерства»; «Медіапсихологія» (доц. Туріщева Л.В.); «Психологія іміджу» (викл. Діомідова Н.Ю.); «Основи психотехнологій» (викл. Третяк О.М.);

Кафедра філософсько-психологічної антропології разом з психологічною службою ХНПУ імені Г.С. Сковороди проводить щорічні вузівські науково-теоретичні конференції для студентів та аспірантів: **«Моделі життєтворчості у сучасних соціокультурних контекстах»** та **«Соціально-психологічні засади розвитку особистості в освітньому процесі»**. Конференції присвячені проблемам практичної психології в педагогіці, пошуку нових підходів у їх вирішенні.

Також у квітні 2017 році планується разом з кафедрою педагогіки проведення Міжнародної науково-практичної конференції **«Психолого-педагогічні проблеми вищої і**

середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика», яка відбудеться на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди. Планується робота за такими напрямками: Розвиток педагогічної науки й освіти. Проблеми вищої школи: дидактика, виховання, управління. Сучасна школа: теорія і досвід. Сучасні проблеми філософсько-психологічної антропології. Соціально-психологічні засади розвитку особистості в освітньому процесі.

2. Для студентів факультету початкового навчання на базі кафедри філософсько-психологічної антропології працює гурток «Пізнай себе, створи себе». Напрямок роботи гуртка - вивчення міжособистісних стосунків у групі. Керує роботою гуртка викладач Даніліч-Скакун А.А.

Специфічність кафедри філософсько-психологічної антропології полягає в тому, що викладачі працюють із студентами всіх факультетів непсихологічних спеціальностей. Тому необхідним з перших днів навчання в університеті зацікавити студентів психологією. Від викладачів вимагається великий досвід в області викладацької діяльності та досконале знання медіа-освітніх технологій.

1. З метою активізації навчального процесу, самостійної роботи студентів на кафедрі проводяться лекції в мультимедійних аудиторіях (презентації до кожної теми лекції);

2. Розробляються та проводяться тренінгові спецкурси:

а) Комунікаційні процеси у навчанні;

б) Основи психотехнологій;

в) Психологія реклами;

г) Психологія обдарованої дитини.

3. Семінари – індивідуально-психологічні властивості особистості:

а) методика дослідження характеру (опитувальник Х. Шмішека);

б) характеристика типів акцентуацій характеру;

в) тест «Група крові і ваш характер»;

г) методика виявлення «комунікативних і організаційних здібностей» (КОЗ – 2);

д) вивчення і оцінка особливостей пам'яті, уваги та ін.

4. Тема науково-дослідної роботи кафедри «Психологічні основи формування особистості в навчально-виховному процесі у школі та педагогічному вузі» спрямована на вдосконалення змісту психологічної освіти, глибокого і повного відображення сучасних досягнень психології. Викладачі кафедри беруть активну участь у Міжнародних практичних конференціях, всеукраїнських науково-практичних конференціях:

«Головні проблеми державно-правового захисту жінок в Україні».

«Психологічна служба ВНЗ».

«Методологія сучасних наукових досліджень».

«Освіта і доля нації».

«Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань».

5. Здійснюється наукова робота з метою поширення психологічної науки серед іноземних студентів у напрямі «Наукові школи видатних українських психологів».

6. Створюється електронна база науково-методичної літератури

кафедри для дистанційного навчання студентів; здійснюється розробка дистанційних курсів. У 2017 році доц. Малихіна О.Є. розробила курс «Психологія вищої школи».

7. Для оформлення матеріалів, які мають бути розміщені в репозитарії ХНПУ імені Г.С.Сковороди, викладачі кафедри своєчасно надають інформацію.

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС СПЕЦІАЛЬНОСТІ

013 «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»

Ступінь вищої освіти «БАКАЛАВР»

Відповідно до сучасних вимог суспільства фахівець освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр повинен мати високий рівень професійної підготовки, володіти глибокими знаннями основ наукового філософського світогляду, широкою ерудицією та культурою, бути взірцем для підростаючого покоління, активно проводити в життя політику національного відродження, досконало володіти професійною діяльністю, систематично поповнювати свої знання і застосовувати їх на практиці.

Практична підготовка бакалавра здійснюється у процесі засвоєння нормативних та спеціальних курсів так і під час проходження різних видів практики (виховної, пробні уроки та заняття, педагогічної практики у школі).

Завершуються підготовка бакалаврів комплексним іспитом з педагогіки та методик викладання у початковій школі.

Бакалавр готується для педагогічної, навчально-виховної, методичної, організаторсько-керівної діяльності в системі освіти (школа, гімназія, позашкільний навчальний заклад тощо), незалежно від форм власності.

Педагогічна діяльність фахівця освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр вимагає глибоких професійних знань, творчого підходу до розв'язання навчально-виховних завдань.

Освітні заклади, установи та організації повинні забезпечувати необхідні умови для використання фахівців відповідно до отриманої у вищому навчальному закладі спеціальності та кваліфікації згідно з чинним законодавством.

На підставі аналізу посадових обов'язків спеціаліста та з урахуванням об'єктів його праці визначаються типові задачі діяльності, напрямки педагогічної діяльності (планування, навчально-виховна робота, організаційно-навчальна, робота з національного виховання, самоосвіта і професійне вдосконалення та ін.), на основі яких визначаються певні види діяльності, встановлюються функції діяльності спеціаліста та завдання, які йому необхідно виконати.

Випускник-бакалавр повинен знати: основи гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, необхідних для розв'язання педагогічних завдань; дисципліни психолого-педагогічного циклу; зміст та організацію освіти в початковій та вищій школі; підходи до формування різних колективів і керівництва ними; сучасні вимоги до обладнання навчальних кабінетів і приміщень; основні напрямки та перспективи розвитку освіти.

Випускник-бакалавр повинен уміти: використовувати одержані знання в галузі педагогіки і методики початкового навчання для розв'язання педагогічних, навчально-виховних та науково-методичних завдань з урахуванням індивідуальних психолого-фізіологічних особливостей учнів і учнівських колективів у конкретних педагогічних ситуаціях; визначати ступінь та глибину засвоєння учнями програмового матеріалу; використовувати різноманітні методи, засоби і форми організації навчання і виховання; аналізувати навчально-виховний процес, виявляти позитивні і негативні сторони та способи їх подолання; систематично підвищувати свою професійну кваліфікацію

Підготовка бакалавра є базою для продовження навчання «магістр».

Перелік дисциплін спеціальності 013 «Початкова освіта» Ступінь вищої освіти «бакалавр»

	Назва дисципліни	Кількість кредитів
1.	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3
2.	Основи медичних знань (Анатомія і фізіологія дитини з основами генетики, Основи медичних знань)	3

3.	Математика	7
4.	Основи природознавства	5
5.	Сучасна українська мова з практикумом	6
6.	Сучасна російська мова з практикумом	3
7.	Дитяча література	3
8.	Практика усного та писемного мовлення	4
9.	Сучасні інформаційні технології	3
10.	Основи інформатики з елементами програмування	3
11.	Психологія	8
12.	Основи психодіагностики	3
13.	Загальні основи педагогіки (вступ до спеціальності, основи педагогіки та наукових досліджень)	8
14.	Теорія та методика виховання	4
15.	Дидактика	4
16.	Педагогічна майстерність	3
17.	Організація і управління у початковій школі (Школознавство та ведення шкільної документації)	3
18.	Педагогічні технології в початковій школі	3
19.	Історія педагогіки та порівняльна педагогіка	3
20.	Методика навчання української мови з каліграфією	7
21.	Методика навчання російської мови	3
22.	Методика навчання літературного читання (Основи культури та техніки мовлення, основи сценічного та екранного мистецтва)	5
23.	Методика навчання іноземної мови	3
24.	Методика навчання освітньої галузі "Математика"	6
25.	Методика навчання освітньої галузі "Природознавство"	4
26.	Методика навчання основам здоров'я	3
27.	Методика навчання інформатики	3
28.	Трудове навчання з практикумом	3
29.	Фізична культура з методикою навчання	3
30.	Методика навчання мистецьких дисциплін	5
31.	Вибіркові навчальні дисципліни за вибором студента	48

ОПИС НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Українська мова (за професійним спрямуванням)

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» – мова як соціально-культурний феномен і засіб спілкування, зокрема у професійній сфері. Тому велика увага під час вивчення всіх тем приділяється засвоєнню мовних стереотипів комунікацій певного фаху. Робота над культурою мови студентів проводиться з урахуванням двох аспектів: підвищення загальномовної культури майбутніх спеціалістів та їх фахової мовної культури. Вивчення дисципліни знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами гуманітарного циклу, такими як «Сучасна українська мова», «Основи культури і техніки мовлення», «Риторика», «Орфографічний практикум».

Метою викладання навчальної дисципліни є підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: сформувати чітке й правильне розуміння ролі державної мови в професійній діяльності; забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення; виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні; розвивати творче мислення студентів; виховувати повагу до української літературної мови, мовних традицій; сформувати навички оперування фаховою термінологією, редагування та перекладу наукових текстів.

Основи медичних знань (Анатомія і фізіологія дитини з основами генетики, Основи медичних знань)

Модуль 1. Мета вивчення навчальної дисципліни є: формування у студентів сучасних уявлень про „Анатомію та фізіологію дитини з основами генетики” як навчальний предмет та засвоєння теоретичних основ курсу. Розкрити загальнобіологічні закономірності онтогенезу людини та роль спадковості і середовища у даному процесі, а також у розвитку фізичних і психічних особливостей дитини. Розглянути анатомо - функціональні особливості органів та систем організму дітей та підлітків, а також процес здійснення нервово – гуморальної регуляції функцій, звернути особливу увагу на будову мовоутворюючого апарату, органу слуху та порушення аналізаторної діяльності людини. Ознайомити студентів з основними закономірностями успадкування ознак, механізмами їх передачі, мутаційними проявами та залежністю від них функціонального і психічного стану людини.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- сформувати вміння та навички творчо мислити, самостійно ставити питання та вирішувати їх, проводити аналіз топографії органів і стану організму;
- навчити використовувати глибокі і систематичні дослідження закономірностей розвитку і функціонування систем організму в її віковій динаміці;
- вивчити механізми спадкової передачі ознак, тератогенного впливу факторів зовнішнього середовища на функціональний стан організму та можливості їх кореляції;
- проаналізувати вікові особливості розвитку вегетативних функцій, обміну речовин і енергії для надання фізіолого – гігієнічних рекомендацій до організації учбового процесу;
- ознайомити студентів з фізіологічними механізмами психічних процесів, що є основою нервової регуляції організму;
- розкрити особливості нервової системи та ВНД, їх особливе значення у регулюванні всіх процесів життєдіяльності організму та поведінки людини;
- ознайомити студентів з особливостями розвитку ендокринної системи дитини і морфофункціональними особливостями організму підлітка в період статевого дозрівання, бо саме в цей час учбово - виховна робота зі школярами стає найбільш складною;
- сформувати у студентів уявлення про цілісність та взаємоузгодженість систем організму у забезпеченні гомеостатичної функції.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати :

- клітинні механізми регуляції функцій;
- основні процеси асиміляції та дисиміляції організму;
- роль навколишнього середовища у прояві спадкових ознак людини та процесах життєдіяльності;
- можливості виникнення мутаційних змін генотипу та їх вплив на психічно – функціональний стан особистості;

- будову і функції органів та систем організму, в першу чергу будову опорно – рухового апарату та зв'язку системи забезпечення рухової діяльності з нервовою системою;
- основи правильної організації режиму праці і відпочинку;
- вікові особливості внутрішніх органів;
- основи психічних процесів та залежність їх від нервово – гуморальної регуляції у їх віковій динаміці.

вміти :

- використовувати знання матеріалу, отримані в ході вивчення курсу, для оптимізації навчально – виховного процесу школи та загальної адаптації людини до чинників навколишнього середовища;
- враховувати закономірності особливостей протікання основних біологічних процесів людського організму у навчальному процесі та при організації фізичної та інтелектуальної діяльності учнів;
- володіти навичками оптимізації емоційного стану дітей;
- використовувати глибокі і систематичні дослідження закономірностей розвитку і функціонування систем організму в її віковій динаміці;
- виявляти основні фактори, які визначають загальні етапи розвитку організму та методи впливу на індивідуальний розвиток людини у практичній діяльності викладача;
- розробляти гігієнічні заходи, спрямовані на попередження хвороб, створення умов, які забезпечують нормальне протікання процесів життєдіяльності організму.

Модуль 2. Мета: оволодіння майбутніми педагогами знаннями і уміннями, які б сприяли охороні здоров'я дітей, формуванню здорового способу життя, забезпечували надання першої медичної допомоги в загрозованих ситуаціях, догляд за хворими і потерпілими.

Зміст: Для досягнення мети вивчаються такі розділи: анатоμο-фізіологічні основи медицини; загальний догляд за хворими; долікарська допомога при захворюваннях і отруєннях; інфекційні хвороби та дитячі інфекції; медична допомога при травмах; охорона материнства та дитинства.

Математика

Метою викладання навчальної дисципліни «Математика» є забезпечення достатньої теоретичної підготовки вчителя початкових класів до тих змін, які відбуваються в змісті та методах навчання молодших школярів у зв'язку з розвитком та удосконаленням всієї системи народної освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Математика» є формування професійної математичної компетенції майбутніх вчителів початкових класів, необхідної для викладання початкового курсу математики в початковій школі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні теоретичні поняття, що визначають зміст початкового курсу математики, а саме:

- основні поняття теорії множин;
- бінарних відношень, поняття функціональної залежності між величинами;
- сутність арифметичних дій у теоретико-множинному підході та аксіоматичній теорії; аксіоматичну теорію арифметики Пеана;
- сутність індуктивного та дедуктивного способу міркування;
- способи запису натурального числа у різних системах числення, структуру багатозначного числа;
- ознаки подільності натуральних чисел;
- властивості величин;
- сутність основних понять математичної логіки як основи розвитку розумових здібностей молодших учнів;

вміти:

- задавати множину різними способами; виконувати операції над множинами; розв'язувати задачі на знаходження потужності об'єднання множин за допомогою діаграм Ейлера-Венна;
- встановлювати відповідність (відношення) між елементами множин; використовувати різні способи задання відповідностей та визначати властивості бінарних відношень і основні типи бінарних відповідностей;
- утворювати прості і складені висловлення і визначати їх істинність; виконувати операції над висловленнями, визначати множину істинності складеного предиката;
- визначати рівносильність рівнянь та нерівностей; розв'язувати різні види рівнянь та нерівностей, системи та сукупності рівнянь та нерівностей;
- визначати порядкову структуру множини натуральних чисел; користуватися аксіомами Пеано та аксіоматичним означенням арифметичних дій; застосовувати метод математичної індукції для доведення деяких математичних тверджень;
- записувати натуральне число у довільній системі числення; здійснювати перехід від однієї системи числення до іншої; виконувати арифметичні дії з числами у різних позиційних системах числення, користуватися ознаками подільності;
- вимірювати величини, користуватися їх властивостями при розв'язанні завдань

Основи природознавства

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи природознавства» є засвоєння теоретичних основ курсу. Формування загальної та предметної компетентності студентів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи природознавства» є – навчитися:

- працювати з мікроскопом, готувати тимчасові мікропрепарати; розрізняти морфологічні частини рослин та їх метаморфози; користуватися довідковою та науковою літературою, підбирати науковий матеріал до характеристики рослинних об'єктів;
- розрізняти за характерними морфологічними та анатомічними ознаками представників різних систематичних груп рослин та тварин; користуватися визначниками; характеризувати їх біологічні особливості; визначати життєві форми рослин;
- розрізняти основні екологічні фактори навколишнього середовища; екологічні групи рослин та тварин; спостерігати за ними та виявляти причинно-наслідкові зв'язки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: біологічні особливості об'єктів живої природи, їх місце у природній системі, причинно-наслідкові взаємозв'язки між ними, різноманіття, значення у природі і житті людини, заходи в охоронній справі рослинного і тваринного світу;

уміти: розрізняти об'єкти неживої та живої природи, представників живої природи (рослинного та тваринного світу), характеризувати їх біологічні особливості, спостерігати за ними та виявляти причинно-наслідкові зв'язки, організовувати природоохоронну діяльність на основі знань про її особливості; користуватися довідковою та науковою літературою, підбирати науковий матеріал до характеристики об'єктів природи; організовувати спостереження у природі та приводити дослідницьку діяльність; організовувати діяльність з догляду та примноження природничих об'єктів.

Сучасна українська мова з практикумом

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» – сучасна українська літературна мова. Вивчення дисципліни знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами гуманітарного циклу, такими як «Українська мова за професійним спрямуванням», «Основи культури і техніки мовлення», «Риторика», «Орфографічний практикум».

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» є формування національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно виправдано користуватися засобами рідної мови – її стилями, типами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності. Особливо це стосується

підготовки учителів початкових класів. Адже початкова школа – головна ланка в системі загальної освіти, а рідна мова є основним навчальним предметом.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» є: виховання потреби у вивченні рідної мови; формування духовного світу студентів, цілісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів шляхом прилучення через мову до культурних надбань українського народу і людства; вироблення в студентів умінь і навичок комунікативно виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях під час сприймання, відтворення і створення висловлювань з дотриманням українського мовленнєвого етикету; засвоєння студентами фонетичних, орфоепічних, граматичних, лексичних, орфографічних, стилістичних умінь і навичок.

Сучасна російська мова з практикумом

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Сучасна російська мова»: процес вивчення студентами сучасної російської літературної мови в умовах білінгвізму. Вивчення дисципліни «Сучасна російська мова» знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами гуманітарного циклу, такими як «Сучасна українська мова», «Методика викладання російської мови в початковій школі».

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння студентами основних знань про сучасну російську літературну мову, її важливіші фонетичні особливості, лексику, словотвір, граматичну будову, орфографію та пунктуацію, необхідні для викладання зазначеного предмету в початковій школі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів уявлення про багаторівневу організацію засобів вираження в загальній системі мови, про взаємозв'язок і взаємовплив у галузі лексики і граматики, про загальні внутрішні закони в розвитку мови і впливу на них соціального фактора.

Дитяча література

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Дитяча література з основами літературознавства» художня література як мистецтво слова, що відображає явища об'єктивної дійсності в художніх образах, створених засобами мови, з основним акцентом на колі читання молодших школярів. Вивчення дисципліни знаходиться у тісному зв'язку з такими дисциплінами, як «Педагогіка», «Вікова психологія», «Основи культури і техніки мовлення», «Риторика», «Методика літературного читання», «Історія України», «Всесвітня історія», «Історія культури»

Метою викладання навчальної дисципліни є формування, закріплення та поширення в майбутніх учителів початкових класів системи теоретико-літературних понять, які необхідні для цілісного аналізу творів дитячої літератури. Курс дитячої літератури грає провідну роль у підготовці майбутніх вчителів початкових класів до оволодіння книгою як інструментом професійної діяльності. Він формує у студентів здібність правильно оцінити, інтерпретувати й адекватно використовувати літературні твори в практиці шкільного викладання.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: розкриття специфіки й основних закономірностей розвитку літератури для дітей як органічної та своєрідної частини художньої культури; розуміння й освоєння естетичної природи творів мистецтва слова, адресованих юним читачам, їх виховних, пізнавальних можливостей; усвідомлення змін, які відбувалися й відбуваються в дитячій літературі упродовж століть; ознайомлення з кращими творами різних жанрів, зі стильовими особливостями творчості різних письменників; освоєння майбутніми учителями основних підходів до аналізу літературних творів як творів мистецтва слова, з урахуванням їхньої специфічної естетичної природи, виховних та когнітивних функцій; опанування критеріями відбору творів для читання учнів різних вікових категорій та озброєння вмінням керувати читанням своїх вихованців.

Психологія

«Психологія» – це одна з наук про людину. Об'єктом її вивчення є найскладніша сфера життєдіяльності людини - психіка. Предметом психології є закономірності розвитку і проявів психічних явищ та їх механізми. Психічні явища породжуються життям, ним обумовлюються і водночас відіграють у ньому свою важливу роль. Пізнання людиною навколишнього світу дає їй змогу активно впливати на цей світ, змінювати його предмет і явища відповідно до своїх потреб. Знання людини, її свідомість, її розум, почуття, воля, здібності, характер – все це є її суттєві властивості, що являють собою необхідну передумову успіху її практичної і всякої іншої діяльності. Також психологія зв'язана з вивченням вікової динаміки розвитку людської психіки, онтогенезу психічних процесів і психологічних якостей особистості, що змінюються в часі; вивчення і представлення у виді наукових фактів і відповідних теорій основних особливостей психічного розвитку дитини, рушійні сили, умови, закони психічного і поведінкового розвитку дитини. У зв'язку з цим психологія тісно пов'язана з педагогічною психологією, яка висвітлює сучасні підходи до психологічних проблем виховання і навчання.

Вікова психологія зв'язана з вивченням вікової динаміки розвитку людської психіки, онтогенезу психічних процесів і психологічних якостей особистості, що змінюються в часі; вивчення і представлення у виді наукових фактів і відповідних теорій основних особливостей психічного розвитку дитини, специфічне сполучення психології і поведінки школярів, рушійні сили, умови і закони психічного і поведінкового розвитку дитини. У зв'язку з цим вона дуже тісно зв'язана з педагогічною психологією, що висвітлює сучасні підходи до психологічних проблем виховання і навчання, що виражаються насамперед у характеристиці предмета, задач, принципів і методів педагогічної психології як науки і сфери практичної діяльності.

«Психологія педагогічна». Дисципліна вивчає механізми та закономірності засвоєння соціокультурного досвіду людиною, закономірності інтелектуального та особистісного розвитку дитини як суб'єкта навчальної діяльності, що організовується та керується педагогом у різних умовах освітнього процесу. Міждисциплінарні зв'язки психології педагогічної дають змогу глибше пізнати наукові факти, явища і процеси, зокрема: із філософією, тому що вона є базою для осмислення різноманіття психологічних поглядів на особистість; із педагогікою, через закони розвитку психіки людини, педагогіка розробляє закони управління розвитком особистості; із анатомією, як базою для розуміння фізико-біологічної сутності людини; із фізіологією, тому що знання закономірностей функціонування вищої нервової діяльності дозволяють встановити детермінанти психічного розвитку людини; із соціологією, оскільки результати соціологічних досліджень є базою для рішення практичних проблем, пов'язаних з соціалізацією особистості; із кібернетикою, через додаткові можливості дослідження закономірностей, способів і механізмів управління особистістю; із етикою, яка є невід'ємною умовою застосування методів і методик психодіагностики особистості.

Метою цього курсу є засвоєння знань про природу та вікові закономірності основних психічних процесів, психічних особливостей особистості, спілкування, діяльності, її психічних станів; сформулювати загальну та предметну компетентність: засвоїти теоретичні основи курсу; оволодіти вміннями та навичками практичного застосування цих знань у педагогічній діяльності.

Основи психодіагностики

Предметом вивчення навчальної дисципліни - є теорія, принципи, інструменти оцінки та вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості. Знайомство майбутніх педагогів з основними тестовими методиками, що використовують в сучасній психології, з технікою проведення психодіагностичних досліджень, з можливими варіантами використання тестових методик під час подальшої професійної діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння студентами основних методик дослідження індивідуально-психологічних особливостей людини та навчитися проводити методики самостійно, правильно вести протокол дослідження, робити інтерпретацію отриманих даних.

Загальні основи педагогіки (вступ до спеціальності, основи педагогіки та наукових досліджень)

Метою викладання навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки» є:

- формування у студентів потреб професійного розвитку, що може бути реалізовано за умови розуміння особливостей майбутньої професії та самоорганізації педагогічної діяльності.
- формування у студентів вищих навчальних закладів уявлень про процеси навчання і виховання, про систему суспільного виховання в Україні, розвиток у них психолого-педагогічного мислення.
- ознайомлення студентів з теоретичними основами наукових досліджень та їх практичним застосуванням; формування у майбутніх фахівців з соціальної педагогіки та соціальної роботи творчих здібностей і системи педагогічних знань щодо організації науково-дослідної діяльності у сфері своєї майбутньої професії, що впливає як з особливостей розвитку сучасної освіти в Україні в умовах її включення до Європейської освітньої системи, так і з самої специфіки сфери обраної професії, яка вимагає наукового підходу й дослідницької роботи; формування особистісної професійної спрямованості студента.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Загальні основи педагогіки» є:

- методичні – розвиток педагогічного мислення, здатності до аналізу педагогічних явищ; розвиток соціально-педагогічного мислення, здатності до аналізу соціально-педагогічних явищ; допомога студентам у співвіднесенні теоретичних знань з практичними вміннями ведення наукових досліджень в освітній системі;
- пізнавальні – вивчення теоретичних основ педагогіки; формування наукових понять, що складають основи організації проведення наукових досліджень; засвоєння змісту педагогічної діяльності, її суспільного значення, а також сприяння здобуттю знань, виробленню вмінь і навичок для успішної самореалізації у майбутній професійній діяльності; ознайомлення із змістом та основними формами, методами, засобами навчання і виховання у вищому педагогічному закладі освіти; дати загальне уявлення про структуру, зміст, специфіку майбутньої педагогічної професії;
- практичні – формування готовності до використання педагогічних умінь та навичок у своїй практичній діяльності; формування готовності у майбутніх фахівців початкової школи до використання набутих знань, умінь та навичок в науковій роботі; навчити їх робити зіставлення міжнародного і вітчизняного досвіду наукових досліджень у соціально-педагогічній сфері, підбирати і використовувати наукові методи в процесу написання курсових, випускних та конкурсних наукових робіт.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- сутність і закономірності розвитку, анатоμο-фізіологічні, психологічні та вікові особливості школярів;
- теорію і методику виховання учнів у різних типах навчальних та навчально-виховних закладах;
- суть процесу навчання, його структуру, психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- методологію і методи науково-педагогічного дослідження;
- побудову системи освіти в Україні; шляхи модернізації вищої освіти у країні;
- закономірності та принципи навчально-виховної діяльності закладів освіти;
- специфіку організації діяльності початкової школи;
- особливості кредитно-модульної системи організації навчального процесу;
- форми навчання у вищому педагогічному навчальному закладі;
- сутність педагогічної діяльності, її структуру, психолого-педагогічні основи;
- сутність, складові компоненти та рівні педагогічної культури вчителя.

вміти :

- визначати конкретні завдання навчально-виховного впливу, виходячи із загальної мети національної загальноосвітньої школи, рівня вихованості учня, дитячого колективу, умов навколишнього середовища;
- володіти методами і формами організації навчально-виховного процесу, педагогічної діагностики та прогнозування;
- регулювати і корегувати міжособистісні стосунки в учнівському колективі;
- забезпечити єдність виховних впливів школи, позашкільних установ, сім'ї та громадськості;
- організувати самовиховання, самоосвіту і саморозвиток особистості учнів;
- застосовувати принципи наукової організації педагогічної праці;
- аналізувати, узагальнювати і використовувати передовий педагогічний досвід, результати сучасних наукових досліджень;
- складати програму професійного самовдосконалення;
- виявляти власні педагогічні здібності;
- брати участь в обговоренні та розв'язанні педагогічних ситуацій та задач;
- спостерігати за розвитком дітей, використовувати ці спостереження при організації навчально-виховної роботи;
- здійснювати організацію педагогічного процесу в початковій школі;
- використовувати в роботі з молодшими школярами комплекс елементів професійної майстерності класовода.

Теорія та методика виховання

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія та методика виховання» є: формування у студентів знань про процес виховання особистості, закономірності, принципи процесу виховання, опанування знаннями про форми, методи, засоби виховання, оволодіння навичками аналізу виховних і проблемних педагогічних ситуацій у сім'ї, колективі, розвиток практичних умінь, що забезпечують творчість та ініціативу в різних видах діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія та методика виховання» є:

- методичні: забезпечити оволодіння майбутніми учителями початкової школи основними категоріями цілеспрямованого виховного впливу на формування особистості молодшого школяра, методикою організації учнівського колективу, основними напрямками виховання у сучасній школі, особливостями роботи з учнями початкових класів;
- пізнавальні: ознайомити із засобами формування наукової світоглядної і громадянської позиції школярів, їх суспільної активності, формами активного залучення до виховного процесу сім'ї, громадськості, засобів масових комунікацій, опанування студентів новими технологіями виховання;
- практичні: сформувати уміння і навички організації виховання молодших школярів в умовах сучасної освітньої парадигми.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати : загальні основи педагогіки, філософські засади виховання, психолого-педагогічні засади формування та розвитку особистості, теоретичні основи виховання, основні напрями виховання в сучасній школі, теоретико-методичні основи організації виховного процесу, сутність національного виховання; педагогічні умови, що забезпечують ефективний виховний вплив на формування особистості; методи формування свідомості особистості; методи організації колективного творчого виховання; виховні аспекти сучасних педагогічних технологій; методи організації діяльності школярів, спілкування та формування позитивного досвіду суспільної поведінки; методи емоційного стимулювання як важливі фактори підвищення ефективності різнопланової діяльності школярів; методи пізнання, самовиховання;

вміти : розробляти виховні технології та впроваджувати їх у навчально-виховний процес школи; добирати ефективні методи виховання; розробляти сучасні плани-конспекти виховних годин та сценарії виховних заходів; організовувати та проводити різноманітні виховні заходи з

учнями, дозвілля в позаурочний час, сприяти всебічному і гармонійному розвитку особистості, забезпечувати умови для особистісної самореалізації кожного вихованця, здійснювати педагогічну підтримку усвідомленого і вільного вибору школярами життєвого шляху, формувати та згуртовувати колектив класу, здійснювати взаємодію з родинами учнів, уміти добирати і використовувати індивідуальні, групові, колективні методи, форми, засоби виховання школярів, забезпечувати розвиток їх творчих можливостей, здібностей.

Дидактика

Метою викладання курсу є підготовка майбутніх учителів початкових класів до навчання учнів початкової школи, а також забезпечення особистісно-професійного розвитку та самореалізації студентів.

У результаті вивчення курсу дидактики студенти мають *знати*:

- основні державні документи, правові та нормативні акти з питань виховання, навчання і розвитку, соціального захисту дітей молодшого шкільного віку;
- тенденції, закономірності розвитку дидактики як галузі педагогічного знання, її взаємозв'язок з іншими галузями педагогічного знання
- основні категорії дидактики;
- програмно-методичні документи і матеріали;
- методи психолого-педагогічної діагностики розвитку дитини молодшого шкільного віку;
- способи педагогічного керівництва з боку вчителя вихованням дітей в сім'ї, а також забезпечення наступності в освіті між дошкільним і загальноосвітнім навчальними закладами;
- цілі, зміст, методи та форми навчання дітей молодшого шкільного віку
- методи педагогічного керівництва різними видами дитячої діяльності;
- методику використання різних видів наочності, аудіовізуальної техніки, комп'ютера в роботі з дітьми молодшого шкільного віку;
- ефективні методи і форми роботи з батьками.

Результатом вивчення курсу дидактики мають стати *уміння* студентів:

- планувати, організовувати і результативно здійснювати навчання молодших школярів, зокрема, проводити урок в початковій школі;
- здійснювати диференційований та індивідуальний підхід до молодших школярів; сприяти розвитку їхніх здібностей і пізнавальних процесів;
- застосовувати систему педагогічних впливів, які ґрунтуються на національних традиціях, педагогіці співробітництва, гуманному ставленні до дитини;
- проводити педагогічне діагностичне обстеження молодшого школяра, аналізувати рівень його навчальних досягнень, визначати рівень вихованості, розвитку пізнавальних процесів і здібностей;
- керуватися у своїй педагогічній діяльності принципами загальнолюдської моралі: правди, справедливості, доброти, гуманізму, працелюбства, опори на любов до батьків, рідного краю, дбайливого ставлення до навколишнього середовища;
- застосовувати знання педагогіки, психології, окремих методик у процесі організації предметно-практичної та предметно-художньої діяльності учнів, розвитку їхнього мовлення, математичних уявлень тощо;
- забезпечувати набуття молодшими школярами життєвого досвіду, знань, умінь і навичок, необхідних для їх подальшого навчання в основній і старшій школі;
- узагальнювати, впроваджувати перспективний педагогічний досвід у власній педагогічній роботі з дітьми;
- підвищувати свій професійний рівень, педагогічну майстерність;
- здійснювати психокорекційний вплив на молодших школярів, які мають особливі потреби.

Педагогічна майстерність

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність» є усвідомлення суті педагогічної майстерності, стимулювання потреби професійного саморозвитку, розвиток педагогічних здібностей та вироблення навичок професійної діяльності майбутнього вчителя початкових класів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогічна майстерність» є:

- забезпечення розуміння студентами сутності характеристик педагогічної діяльності, складників педагогічної майстерності та уміння адекватно визначати рівень їх розвитку;
- визначення провідних напрямів організації педагогічної взаємодії на засадах гуманності, толерантності, полісуб'єктності, ненасилля, що є провідною ідеєю освітньої ідеології педагогіки XXI століття;
- навчання студентів аналізу педагогічних ситуацій на основі теоретичних засад професійної педагогічної взаємодії.
- розвиток уміння студентів професійно грамотно конструювати і реалізувати педагогічну взаємодію (під час розповіді, бесіди, фрагменту заняття), обираючи доцільні засоби для забезпечення її ефективності;
- забезпечення орієнтування студентів у системі вправ для розвитку власної педагогічної майстерності, їх стимулювання до об'єктивного самоаналізу, самоконтролю, самовиховання, постійної праці над своєю професійною майстерністю;
- навчання майбутніх вчителів початкових класів володінню технікою управління своїм психічним станом та прийомами налагодження контакту у педагогічній взаємодії.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- призначення професії вчителя початкових класів у розвитку суспільства;
- сутність педагогічної діяльності як мета-діяльності, специфічних особливостей її компонентів;
- основні характеристики педагогічної майстерності, здатність здійснювати аналіз майстерності педагога;
- репертуар невербальної комунікації (мова тіла, міжособистісний простір, часова характеристика спілкування), шляхи досягнення зовнішньої виразності учителя;
- засоби виразності мовлення, створення образного бачення в педагогічній розповіді, інтонаційної виразності повідомлення; вимоги до техніки мовлення педагога;
- особливості побудови і техніки педагогічної розповіді як фрагменту педагогічної діяльності: її мету, над завдання;
- сутність професійного педагогічного спілкування як діалогу та критерії діалогічної взаємодії;
- психолого-педагогічні вимоги до переконування; основні види словесного сугестивного впливу, їх роль у педагогічній взаємодії;
- особливості використання різних стилів, моделей, позицій у спілкуванні;
- сутність і професійні особливості уваги та уяви педагога, шляхи їх розвитку;
- переваги гуманістичної побудови навчально-виховного процесу та співробітництва в початковій школі;

уміти:

- володіти системою вправ для удосконалення зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки;
- дотримуватися вимог педагогічного такту;
- будувати «Я-висловлювання»; володіти прийомами етичного захисту у спілкуванні;
- володіти технікою встановлення взаємодії на всіх етапах уроку; вміннями досягнення творчого робочого самопочуття; прийомами діалогізації педагогічного монологу; активного слухання відповідей учнів; організувати взаємодію на завершальному етапі уроку і логічно й емоційно виправдано завершити взаємодію;
- аналізувати педагогічний потенціал навчального матеріалу з позиції потреб та інтересів учнів, забезпечуючи стимулювання їх пізнавальної активності;

- аналізувати досягнення діалогічної взаємодії на уроці;
- володіти технологією розробки творчого задуму уроку;
- гідно здійснювати само презентацію, управляти своїм зовнішнім виглядом, доцільно використовуючи невербальні засоби у спілкуванні;
- долати бар'єри у спілкуванні, забезпечувати єдність співрозмовників, знаходячи спільні інтереси, формуючи почуття «МИ»;
- будувати індивідуальну педагогічну бесіду відповідно до методики контактної взаємодії;
- аналізувати педагогічні ситуації, виокремлюючи прийоми педагогічної взаємодії;

Організація і управління у початковій школі (Школознавство та ведення шкільної документації)

Метою викладання навчальної дисципліни є: ознайомлення студентів з організацією, змістом, принципами та методами управління системою національної освіти.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- забезпечити умови для опанування студентами основними поняттями, змістом і принципами побудови управління у загальноосвітніх навчальних закладах, основними документами про функціонування і розвиток початкової школи, методикою методичної роботи і наукової організації праці в умовах школи I ступеня;
- ознайомити майбутніх учителів початкової школи із основними проблемами і шляхами удосконалення внутрішкільного керівництва школи I ступеня;
- сформувати вміння організації методичної роботи та створення педагогічного середовища для наукової організації праці молодших школярів і вчителів в умовах початкової ланки освіти; вивчати, узагальнювати і впроваджувати перспективний педагогічний досвід, раціонально прогнозувати і планувати свою професійну діяльність.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- загальні основи управління початковою школою;
- органи управління загальноосвітнього навчального закладу та початкової школи як структурного елементу;
- форми, види та методи внутрішкільного контролю; особливості планування роботи початкової школи;
- права та обов'язки педагогічних працівників;
- основи методичної роботи в початковій школі та ведення документації;
- технології вивчення та впровадження інноваційного педагогічного досвіду;

вміти:

- здійснювати організацію діяльності вчителів початкових класів в умовах школи I ступеня;
- моделювати процес управління початковою школою;
- формувати досвід аналізу, самоаналізу та самооцінки педагогічних явищ і ситуацій;
- організовувати методичну роботу та планувати власну педагогічну діяльність;
- здійснювати внутрішкільний контроль;
- забезпечувати ефективний документообіг в початковій школі;
- розвивати професійну самосвідомість.

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Ведення шкільної документації» – ділова мова паперів шкільного документообігу. Тому велика увага під час вивчення всіх тем приділяється засвоєнню мовних стереотипів комунікацій певного фаху. Робота над культурою мови студентів проводиться з урахуванням двох аспектів: підвищення загальномовної і офіційно-ділової культури майбутніх спеціалістів та їх фахової мовної культури. Вивчення дисципліни знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами гуманітарного циклу, такими як «Сучасна українська мова за професійним спрямуванням», «Сучасна українська ділова мова», «Основи культури і техніки мовлення», «Орфографічний практикум».

Метою дисципліни є підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, практичне оволодіння основами офіційно-ділового стилю української мови та документування й документообігу у початковій школі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: сформулювати чітко й правильне розуміння ролі державної мови в професійній діяльності; забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення; сформулювати навички роботи з офіційно-діловими паперами шкільного документообігу.

Педагогічні технології в початковій школі

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогічні технології в початковій школі» є поглиблення і розширення професійної підготовки фахівців у сфері початкової освіти, становлення творчої індивідуальності вчителя початкових класів, що розвивається і формується в умовах альтернативної освіти, змісту і технології навчання і виховання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогічні технології в початковій школі» є:

- ознайомлення студентів з концептуальними та теоретичними положеннями численних педагогічних технологій, з фундаментальною спільністю педагогічних технологій початкової школи;
- забезпечення оволодіння студентами знаннями і вміннями добору змісту навчального матеріалу, оптимальних методів, прийомів, форм та засобів навчання й виховання молодших школярів у відповідності до технологічних моделей навчання, добору технологій навчання, що відповідають індивідуальним можливостям учнів початкових класів, рівню їх підготовки;
- орієнтування майбутніх учителів початкової школи до педагогічної творчості, творчого оволодіння педагогічними технологіями, самостійності, дослідницької діяльності;
- навчання студентів виявленню умов ефективності педагогічної діяльності, їх врахування при організації власної праці на основі самостереження за власною професійною діяльністю та аналізу передового педагогічного досвіду;
- забезпечення оволодіння студентами вміннями впровадження нових теоретичних і практичних знахідок у власну педагогічну діяльність на основі сучасних надбань психолого-педагогічної та методичної науки, нормативних документів щодо системи освіти в Україні.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- особистісно орієнтовані технології початкової школи та прийоми організації співробітництва на уроці;
- психолого-педагогічні методи дослідження і діагностики готовності молодших школярів до засвоєння нового матеріалу;

уміти:

- застосовувати педагогічні технології на уроках в початкових класах з урахуванням індивідуальних особливостей молодших школярів;
- вести самостійний пошук нової інформації з метою саморозвитку;
- оцінювати свою діяльність відповідно до науково-теоретичних та педагогічних знань;
- будувати план власної діяльності.

Історія педагогіки та порівняльна педагогіка

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія педагогіки» – висвітлити теорію та практику єдиного всесвітньо-історичного педагогічного процесу, розкрити закономірне становлення школи, народної освіти. Програмою передбачено виклад історії педагогіки в тісному зв'язку з історією людства, зміною суспільно-економічних формацій. Пізнання витоків історії педагогіки і процесу її розвитку, світової педагогічної спадщини сприяє формуванню світогляду майбутніх спеціалістів здатності до аналізу, порівняння певних

педагогічних явищ в їх історичній ретроспективі та вироблення творчих умінь застосовувати історико-педагогічні знання у практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія педагогіки» є:

- сформуванню цілісної системи знань про історико-педагогічні процеси, явища та факти;
- забезпечити оволодіння кращими здобутками світової та української педагогіки, виробити вміння застосовувати їх у сучасних умовах, здійснювати пошукову діяльність, розвивати творчий потенціал;
- розкривати внутрішні закономірності й специфічні ознаки, притаманні розвитку школи, вихованню й педагогіки українського народу та інших народів;
- формувати цілісну картину світу, професійний педагогічний світогляд, національну свідомість, висвітлити корені й витoki історичної пам'яті, духовності, гуманізму, українського патріотизму.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні *знати*:

- про розвиток освіти й виховання з найдавніших часів до наших днів;
- найважливіші педагогічні теорії, що склались у різні історичні епохи;
- погляди й спадщину найвидатніших педагогів минулого;
- витoki історії педагогіки й процесу її розвитку, що впливають на формування світогляду майбутніх спеціалістів.

вміти:

- самостійно оволодівати історико-педагогічними знаннями, досвідом в історичній перспективі;
- застосовувати отримані знання у процесі вивчення педагогічних дисциплін;
- аналізувати, зіставляти та порівнювати певні педагогічні явища;
- використовувати надбання світової педагогіки у власній педагогічній діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни є розширення наукового кругозору, формування умінь аналізувати, зіставляти і порівнювати педагогічні явища і факти в їх історичній ретроспективі, розвиток критичного педагогічного мислення, оволодіння майбутніми вчителями кращими здобутками національної та світової педагогіки, вміння застосовувати їх у педагогічній практиці, здійснювати пошукову діяльність, сформуванню у студентів стійкі вміння комплексно характеризувати педагогічні явища на міждисциплінарному рівні, створення умов для формування педагогічного світогляду. Виховна мета полягає в тому, щоб домогтися глибокого усвідомлення того, що формування високих загальнолюдських якостей можливо лише на основі осмислення національних цінностей, родинно-побутових традицій.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчення педагогічних явищ і фактів у взаємозв'язку з соціальним, політичним й економічним контекстом,
- їх порівняння за принципом подібності чи відмінності з метою усвідомлення унікальності особливостей власної системи освіти та її вдосконалення,
- аналіз стану та перспективи розвитку всіх структурних компонентів системи безперервної освіти – дошкільної, шкільної, вузівської та інших,
- розробки науково обґрунтованих критеріїв для адекватної оцінки й ефективності освіти в глобальному масштабі,
- зіставлення педагогічних ідей і шкільної практики й формулювання на цій основі теоретичних підходів прогностичного характеру,
- виявлення глобальних закономірностей і тенденцій розвитку педагогічної освіти та врахування досвіду організації її у різних країнах світу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: стан та перспективи розвитку всіх структурних компонентів системи безперервної освіти - дошкільної, шкільної, вузівської та інших;

вміти:

- порівнювати педагогічні явища і факти з метою усвідомлення унікальності особливостей власної системи освіти та її вдосконалення,
- аналізувати стан та перспективи розвитку всіх структурних компонентів системи безперервної освіти,
- зіставляти педагогічні ідеї і шкільну практику й формулювати на цій основі теоретичні підходи прогностичного характеру,
- виявляти глобальні закономірності і тенденції розвитку педагогічної освіти та враховувати досвід організації її у різних країнах світу.

Методика навчання української мови з каліграфією

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання української мови з каліграфією» – процес оволодіння мовою в умовах шкільного навчання, процес формування комунікативної компетентності молодших школярів, тобто здатності учнів використовувати знання про мову й мовні вміння, писемне мовлення для спілкування, отримання інформації та впливу на людей, процес оволодіння каліграфічною навичкою письма в умовах шкільного навчання. Тому велика увага під час вивчення всіх тем приділяється засвоєнню методики формування в дітей усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання і письмо) з опорою на знання про мову, орфоепічні, лексичні, граматичні, правописні та стилістичні мовні вміння, вміння виконувати певні види мовного аналізу, які мають пропедевтичний характер. Засвоєнню методики формування в дітей трьох складових навички письма (технічної, графічної та елементарної орфографічної), а також формуванню повноцінної навички письма й розвитку писемного мовлення молодших школярів. Вивчення дисципліни знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами гуманітарного циклу, такими як «Педагогіка», «Психологія», «Сучасна українська мова», «Українська мова за фаховим спрямуванням», «Основи культури і техніки мовлення», «Риторика», «Орфографічний практикум».

Метою викладання навчальної дисципліни є формування, становлення й удосконалення методичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у сфері викладання мови, озброєння студентів знаннями з методики навчання каліграфічного письма букв української абетки та цифр, оволодіння вміннями і навичками, необхідними для здійснення педагогічної діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: розкрити студентам мету і завдання курсу, його зміст і теоретичні засади; схарактеризувати науково обґрунтовані принципи, методи і прийоми розкриття сутності певних мовних, мовленнєвих і соціокультурних явищ; озброїти майбутніх учителів знаннями шкільних програм і підручників з навчання грамоти та української мови; сформувати у студентів усвідомлення закономірностей формування комунікативної та мовно-мовленнєвої компетентностей молодших школярів; сприяти оволодінню студентами методикою формування в учнів системи початкових уявлень і понять із текстології, синтаксису і пунктуації, лексикології, морфеміки, морфології, фонетики, графіки й орфографії; прийомами ознайомлення школярів із найважливішими нормами української літературної мови та правопису і здійснення на цій основі розвитку мовленнєвої діяльності дітей, піднесення їхньої мовної та мовленнєвої культури; дати майбутнім учителям відомості з історії виникнення та розвитку письма; сформувати у студентів навички правильного, каліграфічного та швидкого письма в зошитах і на дошці; озброїти майбутніх учителів методами і прийомами навчання каліграфічного письма; виправити помилки в їхньому почерку; ознайомити студентів з інноваційними технологіями навчання каліграфічного письма в початковій школі; розвивати їхнє писемне мовлення; виховувати почуття любові до української мови як державної, потребу її вивчати та спілкуватися нею; здійснювати національне виховання, формувати патріотично настроєну, інтелігентну, творчу особистість майбутнього вчителя, здатну любити красу.

Методика навчання російської мови

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання російської мови» – методика викладання російської мови молодшим школярам в умовах російсько-українського білінгвізму. Це самостійна наука про зміст, шляхи та засоби навчання молодших школярів російській мові, вихованні засобами мови. Дисципліна вивчається слідом і паралельно з базовими дисциплінами (російська мова, дитяча література, українська мова, педагогіка, психологія).

Метою вивчення курсу є: засвоєння теоретичних основ методики формування професійних умінь, освоєння практики роботи вчителя початкових класів.

Завдання методики навчання російської мови – підготовка освіченого вчителя, який володіє культурою російської мови на професійному рівні, володіє повнотою знань про зміст мовної і літературної освіти на початковому ступені навчання, розуміє закономірності засвоєння учнями знань, умінь і навичок в галузі мови, літератури, книги, мовлення, ефективно користується вміннями, що дозволяють ставити і вирішувати завдання освітнього та виховного характеру в процесі навчання російській мові, відрізняється здатністю розширювати знання загального і спеціального характеру підвищувати та удосконалювати загальну та педагогічну культуру, розвивати свій творчий потенціал.

Методика навчання літературного читання

(Основи культури та техніки мовлення, основи сценічного та екранного мистецтва)

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання літературного читання» – літературне читання, що визначається в методичній науці як віковий і навчальний процес знайомства молодшого школяра з художньою літературою в повному обсязі кола дитячого читання, спрямований на виховання засобами літератури і розвиток творчого читача. Вивчення дисципліни знаходиться у тісному зв'язку з такими дисциплінами, як «Педагогіка», «Вікова психологія», «Методика читання», «Історія культури».

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння теоретичних основ методики літературного читання і формування професійних умінь, освоєння практики роботи вчителя початкових класів. Курс спрямований на формування вчителя, який володіє і вільно користується літературою і дитячою книгою як предметом професійної діяльності, здатний керувати процесом навчання читання і позитивно впливати на літературний розвиток учнів. У курсі розглядаються: цілі, завдання, зміст методики викладання літературного читання в початкових класах; принципи та спрямованість навчання; зміст, методи і прийоми знайомства з колом дитячого читання; формування й розвиток навички читання в системі знайомства з літературним твором; навчання читання та аналізу художніх творів; засоби і методи здійснення виховної ідеї навчання; формування читацької самостійності, мовний і літературний розвиток молодших школярів, виховання у студентів жаги до творчого пошуку, до експериментальних методів сценічного відтворення суспільних явищ різними видами мистецтв; розроблення нових методичних підходів щодо використання театральних педагогічних засобів у навчально-педагогічному процесі; розвиток елементарних умінь виконавської майстерності в практичній творчій діяльності.

Методика навчання освітньої галузі "Математика"

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика навчання освітньої галузі «Математика» у початковій школі» є ознайомлення з методичною системою вивчення математики у початковій школі та особливостями вивчення окремих тем початкового курсу математики

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика навчання освітньої галузі «Математика» у початковій школі» є:

- будувати процес вивчення математики на діагностичній основі, яка є підґрунтям педагогічної дії;
- організувати особистісне спілкування, яке зумовлює потребу діалогу, дискусії, обміну

думками; бути обізнаним у багатоваріативності методик і технологій;

- уміти організувати вивчення математики одночасно на різних рівнях складності;
- володіти різними варіантами побудови навчального процесу, знати не один універсальний, а кілька шляхів, придатних для досягнення мети;
- володіти педагогічною рефлексією;
- уміти організовувати і проводити експериментальні дослідження;
- володіти уміннями контролю і оцінки результатів навчання учнів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: різні методичні підходи до вивчення основних математичних понять; Державні стандарти до математичних знань, умінь та навичок учнів; знати структуру методичної системи вивчення математики, види та структуру методів, форм і засобів навчання математиці;

вміти: виконувати тематичне планування, визначати навчальну та розвивальну мету вправ, наведених у підручниках; розробляти проблемні завдання для створення мотивації та організації пошукової діяльності учнів та завдання для діагностики набутих знань.

Методика навчання освітньої галузі "Природознавство"

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика навчання освітньої галузі «Природознавство»» є формування загальної та предметної компетентності майбутніх фахівців у галузі початкової природознавчої освіти та виховання в контексті вивчення об'єктів, процесів та явищ природи, методів ознайомлення учнів з ними і форм організації навчально-виховного процесу.

Завданням вивчення дисципліни «Методика навчання освітньої галузі «Природознавство»» є: окреслення змісту інформації про об'єкти, процеси та явища оточуючої природи відповідно до діючих шкільних програм, підручників та методичних посібників; оволодіння методикою проведення уроків будь-якого типу; спостережень у природі, куточку живої природи, на шкільній навчально-дослідній ділянці початкової школи; роботи з технічними засобами навчання та іншими видами наочності; навчання умінню доцільно використовувати форми організації навчально-виховного процесу пізнання світу природи; розкриття перспектив використання потенціалу природи для гуманізації педагогічного процесу: розвитку розумових, моральних, естетичних якостей особистості учнів; оволодіння уміннями використовувати довідкову та наукову літературу, підбирати науковий матеріал до теми уроку відповідно сформульованих завдань; засвоєння досвіду розвитку природознавства для використання цінних досягнень минулого у навчальному процесі.

Трудове навчання з практикумом

Курс «Трудове навчання з практикумом» - один із домінуючих курсів підготовки майбутніх вчителів початкових класів. Саме цей курс забезпечує умови для поєднання інтелектуального, соціального розвитку студентів у трудовій і конструктивно-технологічній діяльності.

Змістовими лініями курсу є: основи виробництва, продуктивна та творча праця, трудове виховання.

Курс «Трудове навчання з практикумом» складається з двох частин: загальні питання викладання трудового навчання в початкових класах та практикум у навчальних майстернях з конкретною методикою викладання кожної теми.

У першій частині висвітлені методологічні засади курсу, форми і методи викладання. Розглядаються найбільш педагогічно ефективні форми і методи організації навчально-трудоного процесу. Вивчаються основи технічного конструювання, методика творчого пошуку в трудовому навчанні.

Практикум у навчальних майстернях охоплює процес засвоєння основних операцій з обробки різних матеріалів ручними інструментами, методика конструювання, виготовлення

виробів, більшість яких є об'єктами навчальної праці в програмі з трудового навчання початкових класів.

Курс орієнтований на збагачення студентів методичними знаннями, практичними вміннями та навичками для виконання навчально-трудових і виховних завдань у системі початкової освіти.

Методика навчання мистецьких дисциплін

Метою викладання навчальної дисципліни *Методика навчання мистецьких дисциплін у початковій школі* є зацікавити студентів виховними і пізнавальними можливостями музики, підготувати студентів до її застосування у подальшій роботі і міждисциплінарних зв'язках, розширити художню освіту студентів, виховання їх художнього смаку та інтересу до музичного мистецтва, а також підготовка студентів до здійснення художньо-естетичного виховання і всебічного розвитку дітей молодшого шкільного віку засобами образотворчого мистецтва і образотворчої діяльності, формування особистості майбутнього вчителя, як носія національних духовно-художніх традицій; оволодіння студентами змістом та методикою роботи з дітьми в галузі художньо-естетичного виховання засобами хореографічного мистецтва, яка включає: теоретичні та практичні знання основ хореографії; навички постановки дитячих танцювальних номерів та репетиційної роботи з учнями початкових класів.

Основними завданнями вивчення дисципліни *Методика навчання мистецьких дисциплін у початковій школі* є збагачення музично-слухового досвіду творами класичної та дитячої музики; формування навичок самостійного співу, виконання незнайомого тексту за нотами; виховання естетичного ставлення до музики, потреби в ній, розвиток музичного сприйняття, смаку; виховання любові та інтересу до музики, здійснення виховання на основі кращих зразків класичної музики та сучасних композиторів; розвиток самостійності, творчої активності студентів; розширення загальнопедагогічного і загальнокультурного світогляду студентів; формування і удосконалення навичок самостійної роботи з різними джерелами в рамках відповідної тематики; розвиток творчих здібностей студентів; формування у студентів позитивної мотивації до вивчення курсу і майбутньої професійної діяльності, розкриття сутності основних видів образотворчого мистецтва, історичного становлення кожного з них, вивчення теоретичних і практичних питань розвитку керівництва образотворчої діяльності школярів у початкових класах.

А також : засвоєння студентами теоретичних і практичних питань естетичного та фізичного виховання дітей засобами хореографічного мистецтва; опанування базовими основами хореографії, навичками постановки дитячих танців по запису, що дозволить майбутнім педагогам грамотно використовувати засоби хореографічного мистецтва, які мають місце у навчально-виховному процесі; формування професійно-педагогічних знань в організації та проведенні всіх форм хореографічної роботи з дітьми молодшого шкільного віку; забезпечення ефективності виховання студентів засобами музично-хореографічного мистецтва через предметно-інтегративну освіту, яка поєднує навчання, виховання, розвиток на основі інтерактивних педагогічних технологій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: головні риси основних напрямків і стилів музичного мистецтва, їх взаємозв'язок з періодизацією історії світової культури; основні жанри музичного мистецтва; основні досягнення найкращих представників різних національно-композиторських шкіл, їх найвидатніші музичні твори; найважливіші події і явища музичної культури, окремі поняття і терміни музичного мистецтва; особливості розвитку голосу дитини. психолого-педагогічні основи навчання образотворчому мистецтву молодших школярів, історичний розвиток образотворчого мистецтва, художньо-виразні особливості мови образотворчого мистецтва; основний понятійний термінологічний апарат з дисципліни
вміти: усвідомити еволюційний характер розвитку світової музичної культури; розпізнавати музику кращих творів класичної музики; самостійно співати за нотами; володіти вокальними

навичками; співати пісні дитячого репертуару; удосконалювати власну педагогічну майстерність, компетентність; застосувати знання в музично-практичній діяльності; проводити слухання музики, аналізувати музику; володіти вокальними навичками; проводити розучування пісні, добирати музичні твори для використання; залучати дітей до творчості, спілкуватися з ними емоційно, натхненно, вільно виконувати завдання передбачені програмою, свідомо пов'язувати теоретичні знання та практичні вміння, виконувати мистецький аналіз художніх творів; аналізувати дитячі творчі роботи; уміння виготовляти різноманітні наочно-методичні посібники для дітей; розробляти заняття з різних видів образотворчого мистецтва; вміння використовувати між предметні зв'язки; готувати інструменти та обладнання до роботи; правильно та доцільно обирати матеріал для виконання певного виду роботи; аналізувати свою практичну діяльність, формувати перспективи розвитку та самовдосконалення; вірно і грамотно виконувати основні елементи та композиції танців; робити самоаналіз власно створених танцювальних комбінацій

Навчально-методичне забезпечення

Найменування навчальної дисципліни згідно з навчальним планом	Інформація про наявність (“+”, “-” або немає потреби)					
	навчального контенту	планів практичних (семінарських) занять	завдань для лабораторних робіт	завдань для самостійної роботи студентів	питань, задач, завдань або кейсів для поточного та підсумкового контролю	завдань для комплексної контрольної роботи
Українська мова за професійним спрямуванням		+	Немає потреби	+	+	+
Сучасна українська мова з практикумом		+	Немає потреби	+	+	+
Сучасна російська мова з практикумом		+	Немає потреби	+	+	+
Дитяча література		+	Немає потреби	+	+	+
Методика навчання української мови з каліграфією		+	Немає потреби	+	+	+
Методика навчання літературного читання (ОСЕМ та ОКТМ)		+	Немає потреби	+	+	+

Загальні основи педагогіки» (Вступ до спеціальності, Основи педагогіки, Основи наукових досліджень)	+	+	немає потреби	+	+	+
Теорія і методика виховання	+	+	немає потреби	+	+	+
Дидактика	+	+	немає потреби	+	+	+
Педагогічна майстерність	+	+	немає потреби	+	+	+
Організація і управління у початковій школі	+	+	-	+	+	-
Педагогічні технології у початковій школі	-	+	-	+	+	-
Історія педагогіки	+	+	немає потреби	+	+	-
Порівняльна педагогіка	+	+	немає потреби	+	+	-
Полікультурне виховання	+	+	немає потреби	+	+	немає потреби

Інформаційне забезпечення

Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників**
Українська мова за професійним спрямуванням	Мацюк З.О.	Українська мова професійного спрямування	К.: Каравела, 2005	1
	Плотницька І.М.	Ділова українська мова	К.: центр навч. літ-	1

			ри, 2008	
	Шевчук С.В.	Українська мова за професійним спрямуванням	К.: Алерта, 2011	1
	Мацюк З.О.	Українська мова професійного спрямування	К.: Каравела, 2010	1
Сучасна українська мова з практикумом	Брицина О.І.	Сучасна українська літературна мова. Збірник вправ	К.: Вища школа, 1977	10
	Волох О.Т., Чемерисов М.Т., Чернов Є.І.	Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис	К.: Вища школа, 1989	4
	Горпинич В.О.	Будова слова і словотвір	К.: Радянська школа, 1977	2
	Доленко М.Т., Дацюк І.І., Кващук А.Г.	Сучасна українська мова	К.: Вища школа, 1987	4
	Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М.	Курс сучасної української літературної мови	К.: Вища школа, 1972	1
	Плющ М.Я.	Сучасна українська літературна мова: збірник вправ	К.: Вища школа, 2003	1
	Полюга Л.М.	Морфемний словник	К.: Радянська школа, 1983	1
	Плющ М.Я.	Сучасна українська літературна мова	К.: Вища школа, 2005	1
	Тоцька Н.І.	Сучасна українська мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія	К.: Вища школа, 1995	1
	Удовиченко Г.М.	Фразеологічний словник української мови у 2-х ч. Ч.1	К.: Вища школа, 1984	1
	Удовиченко Г.М.	Фразеологічний словник української мови у 2-х ч. Ч.2	К.: Вища школа, 1984	1
	Чернушенко Н.М.	Граматика. Сучасна українська мова: Практичний блок з морфології та синтаксису для спеціальності «початкова освіта»	Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2010	2
		Ющук І.П.	Українська мова	К.: Либідь, 2004
Сучасна російська мова з практикумом	Новиков А.А.	Современный русский язык. Словообразование. Морфология.	Х.: ХНПУ, 2005	2
	Новиков А.А.	Современный русский	Х.: ХНПУ, 2004	1

		язык. Словообразование. Синтаксис		
	Попов Р.Н., Валькова Д.П.	Современный русский язык	М.: Просвещение, 1986	2
	Розенталь Д.Э., Теленкова М.А.	Словарь-справочник лингвистических терминов	М.: Просвещение, 1976	1
	Максимов Л.Ю.	Русский язык	М.: Просвещение, 1978	1
	Попов Р.Н., Бахвалова Т.В.	Сборник упражнений по современному русскому языку	М.: Просвещение, 1984	10
	Белошапкина В.А.	Современный русский язык	М.: Азбуковник, 1981	3
	Александрова З.Е.	Словарь синонимов русского языка	М.: Современная энциклопедия, 1968	1
	Ахманова О.С.	Словарь омонимов русского языка	М.: Русский язык, 1986	1
	Вишнякова О.В.	Паронимы современного русского языка	М.: Русский язык, 1981	1
	Даль В.	Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т.	М.: ТЕРА, 1978- 1980	1
	Львов М.Р.	Словарь антонимов русского языка	М.: Русский язык, 1978	1
	Ожегов С.И., Шведова Н.Ю.	Толковый словарь русского языка	М.: Азбуковник, 1997	1
	Бархударов С.Г.	Орфографический словарь русского языка	М.: Русский язык, 1978	1
	Лехин И.В.	Словарь иностранных слов	М.: Русский язык, 1979	1
	Молотков А.И.	Фразеологический словарь русского языка	М., 1968	1
Дитяча література	Кіліченко Л., Лешенко А., Проценко І.	Українська дитяча література	К.: Вища школа, 1979	2
	Арзамасцева И.Н, Николаева С.А.	Детская литература	М.: Академия, 2000	1
	Мещерякова Н.К., Чернявская И.С.	Зарубежная литература для детей и юношества: в 2-х ч	М.: Просвещение, 1989	1
	Мельников М.Н.	Русский детский фольклор	М.: Просвещение, 1987	1
	Чернявская Я.А., Регушевская Г.В.	Детская литература: Хрестоматия	М.: Просвещение, 1987	1
	Арзамасцева И.Н, Иванова Э.И., Николаева С.А.	Хрестоматия по детской литературе	М., 1988	1
	Костюченко В.А.	Українська радянська	К.:Веселка, 1984	1

		література для дітей: літературно-критичний нарис		
	Дзюбишина- Мельник Н.Я.	Золотий колосок. Збірник фольклорних і літературних творів для роботи з дітьми у дошкільних закладах	К.: Освіта, 1994	1
	Гром'як Р.Т., Ковалів Ю.І.	Літературознавчий словник-довідник	К.: ВЦ «Академія», 2007	1
Методика навчання української мови з каліграфією	Вашуленко М.С.	Українська мова і мовлення в початковій школі: Методичний посібник	К.: Освіта, 2006	1
		Державний стандарт початкової загальної освіти	Початкова освіта, 2011, №18	1
	Вашуленко М.С.	Методика навчання української мови в початковій школі	К.: Літера ЛТД, 2011	5
	Гудзик І.П.	Аудіювання українською мовою	К.: Педагогічна думка, 2003	2
	Наумчук М.М.	Сучасний урок української мови в початковій школі	Тернопіль: Астон, 2002	2
	Одинцова Г.	Цікавинки на уроках рідної мови:	Тернопіль: Підручники і посібники, 2003	1
	Савченко О.Я.	Дидактика початкової школи	К.: Грамота, 2012	1
	Цєпова І.В.	Готуємося до уроків навчання грамоти (письмо)	Х.: Веста: Вид-во Ранок, 2008	2
	Цєпова І.В.	Навчаємо письма ліворуких дітей	Х.: Ранок, 2009	2
	Цєпова І.В.	Розвиток навичок усної мовленнєвої діяльності молодших школярів: аудіювання, говоріння	Х.: Вид-во Ранок, 2006	3
	Кирей І.Ф.	Методика викладання каліграфії в початковій школі	К.: Рад. школа, 1994	4
	Трунова В.А.	Вчимося правильно писати	Київ- Ізмаїл: СМІЛ, 2008	1
	Трунова В.А.	Каліграфія з елементами зв'язного мовлення	Одеса: Астропринт, 2009	2
	Чабайовська М.І.	Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр	Тернопіль: Мальва-ОСО, 2010	1
Методика навчання	Львов М.Р., Рамзаєва Т.Г.,	Методика обучения русскому языку в	М.: 1987	7

російської мови	Светловская Н.Н.	начальных классах		
	Соловейчик М.С.	Русский язык в начальных классах. Теория и практика обучения	М.: Просвещение, 1994	2
	Коваль А.П.	Методика преподавания русского языка в школах с украинским языком обучения	К.: 1989	7
	Богущ А.М.	Методика обучения детей русскому языку в дошкольных учреждениях	К.: 1990	1
	Львов М.Р.	Словарь-справочник по методике русского языка	М., 1988	2
	Жинкин Н.И.	Психологические основы развития речи	М.: 1966	1
	Коваль А.П.	Наглядность на уроках русского языка в начальной школе	К.: 1986	1
	Коваль А.П.	Специфика обучения русскому языку младших школьников	К., 1990	1
	Львов М.Р.	Методика развития речи младших школьников	М., 1985	1
	Львов М.Р.	Речь младших школьников и пути ее развития	М., 1975	1
	Эльконин Д.Б.	Как учить детей читать	М.: Знание, 1976	1
	Желтовская Л.Я., Соколова Е.Н.	Формирование каллиграфических навыков у младших школьников	М.: Просвещение, 1978	2
	Львов М.Р.	Правописание в начальной школе	М.: Просвещение, 1990	1
	Рождественский Н.С.	Методика грамматики и орфографии в начальных классах	М.: Просвещение, 1975	1
	Арват Н.Н., Арват Ф.С.	Сопоставительное обучение русского и украинского языков в школе	К.: 1989	1
	Ушаков Н.Н.	Внеклассные занятия по русскому языку в начальных классах	М.: Просвещение, 1978	1
	Светловская Н.Н., Пиче-Оол Т.С.	Обучение детей чтению. Практическая методика	М., 1999	1
	Джежелей О.В., Емец А.А.	Литературное чтение. Материалы к урокам. 1-4 классы	Х.: Изд-во Ранок, 2013	1

	Светловская Н.Н.	Методика внеклассного чтения	М.: Просвещение, 1977	1
	Кожевников В.М., Николаев П.А.	Литературный энциклопедический словарь	М.: Советская энциклопедия, 1987	1
	Рождественский Н.С.	Очерки по истории методики начального обучения правописанию	М.: АПН РСФСР, 1961	1
Методика навчання літературного читання (ОСЕМ+ОКТМ)		Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навч. українською мовою	К.: ВД Освіта, 2012	1
	Олійник Г.А.	Виразне читання: Основи теорії	Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2001	2
	Гром'як Р.Т., Ковалів Ю.І.	Літературознавчий словник-довідник	К.: ВЦ «Академія», 2007	1
	Арзамасцева И.Н, Николаева С.А.	Детская литература	М.: Академия, 2000	1
	Дорошенко С.І.	Методика викладання української мови	К.:Вища школа, 1992	6
	Ємець А.А.	Як навчити вашу дитину виразно читати і зачувати вірші	Х.: Вид-во Ранок, 2010	1
	Джежелей О.В., Ємець А.А.	Литературное чтение. Материалы к урокам. 1-4 классы	Х.: Изд-во Ранок, 2013	1
	Светловская Н.Н.	Методика внеклассного чтения	М.: Просвещение, 1977	1
Ведення шкільної документації	Мацюк З.О.	Українська мова професійного спрямування	К.: Каравела, 2010	1
	Шевчук С.В.	Українська мова за професійним спрямуванням	К.:Алерта, 2011	1
«Загальні основи педагогіки» (Вступ до спеціальності, Основи педагогіки, Основи наукових досліджень)»	За ред. С.Т. Золотухіної	Основи педагогічної майстерності. Вступ до вчительської професії. Навчально-методичний посібник для вищих педагогічних закладів України.	Х.: ХДПУ. – 2004. – 117 с. укр. мова	58
	Щербакова К.Й.	Вступ до спеціальності	К.: Вища школа, 1990 укр. мова	20
	Сенько Ю.В.	Гуманитарные основы педагогического образования: Курс лекций: Учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений.	М.: Издат. центр «Академия», 2000. – 240 с. рос. мова.	24

	Цехмістрова Г.С.	Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. ВНЗ	К.: Слово, 2003. – 235 с. укр. мова	46
	Мойсеюк Н.Є.	Педагогіка. Навчальний посібник.	К.: ВАТ «КДНК», 2001. – 608 с. укр. мова	24
	Харламов И.Ф.	Педагогика: Учеб. пособ. 2-е изд., перераб. и доп.	М.: Высш. шк., 1990. – 576 с. рос. мова	320
	Ягупов В.В.	Педагогіка: Навч. посібник.	К.: Либідь, 2003. – 560 с. укр. мова К., 2001. – 608 с. укр. мова	54
Теорія та методика виховання	Басюк Н.А.	Виховання почуття відповідальності в молодших школярів. Сходінки до відповідальності: Навч.-метод. посібник.	К.: Центр навчальної літератури, 006. – 186 с. укр. мова	4
	Бережна С.В.	Правове виховання учнів: Навчально-метод. посіб.	Х.: ХНПУ, 2005.– 51 с. укр. мова	84
	С.Г.Карпенчук	Теорія і методика виховання: Навч. посіб.	К.: Вища шк., 1997.– 304 с.: іл. укр. мова	94
	С.Г.Карпенчук	Теорія і методика виховання: Навч. посіб.	К.: Вища шк., 2005.–343 с.: іл. укр. мова	60
	В.І.Лозова, Г.В.Троцко	Питання теорії виховання	Х.:1995 укр. мова	136
	Троцко Г.В.	Професійно-педагогічна підготовка студентів до виховної роботи в школі	Х.:1995 укр. мова	94
	Под ред. В.М.Короткова	Методика воспитательной работы	М.: Просвещение, 1990. – 175 с. рос. мова	300
Дидактика	Володимир Бондар	Дидактика	К., Либідь, 2005.– 264 с. укр. мова	29
	Гайштут А.Г.	По ступенькам к развитию внимания, памяти, логики: Учеб. пособ.	К.: Поч. шк., 2005. – 143 с. рос. мова	19
	Луїза Столл	Нова парадигма навчання	К.: Акта, 2005. – 274 с. укр. мова	25
	Лозова В.И., Евдокимов В.И., Трояко А.В.	Основные вопросы дидактики: Учеб. пособ. для студ. заоч. ф-тов. пед. институтов	Х.: 1992 рос. мова	239
	Сорокин Н.А.	Дидактика	М.: Просвещение,	230

			1974 рос. мова	
	Под ред. В.А.Онищука	Дидактика современной школы	К.: Рад.шк., 1987. – 351 с. рос. мова	40
Педагогічна майстерність	За ред. С.Т. Золотухіної	Основи педагогічної майстерності. Вступ до вчительської професії. Навчально-методичний посібник для вищих педагогічних закладів України.	Х.: ХДПУ. – 2004. – 117 с. укр. мова	58
	За ред. І.А. Зязюна	Педагогічна майстерність: Підручник.	К.: Вища школа, 2004. – 422 с. укр. мова	51
	За ред. І.А. Зязюна	Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посібник	К.: Вища школа, 2006. – 606 с. укр. мова	189
	За ред. І.А. Зязюна	Педагогічна майстерність: Підручник.	К.: Вища школа, 1997. – 349 с. укр. мова	700
	Под ред. И.А. Зязюна	Основы педагогического мастерства	М.: Просвещение, 1989 рос. мова	373
	Грехнев В.С.	Культура педагогического общения. Книга для учителя	М.: Просвещение, 1990 рос. мова	14
	Гринева В.М.	Педагогічна культура майбутнього вчителя	Х.: 1996 укр. мова	42
	Троцко Г.В., Довженко Т.О.	Педагогічне спілкування: вчитель- учень(історичний аспект): Навч. посіб.	Х.:ХНПУ, 2005. – 206 с. укр. мова	64
Організація і управління у початковій школі	Г.В.Троцко, О.Я.Боданська	Основи школознавства: Навч.посіб.для студ. ф- ту початкового навчання пед. закладів	Харків, 1998.– 175 с. укр. мова	32
	А.В.Троцко, И.Н.Трубавина	Основы эвристической деятельности в управлении (учеб. пособ для препод. и студ. ВНЗ)	ХГПУ им. Г.С.Сковороды, 1998.– 220 с. рос. мова	7
	Портнов М.Л.	Азбука школьного управления	М.: Просвещение, 1991 рос. мова	25
	Наумов Б.М.	Школа-поліцентр: модель, план, організація діяльності	Х.: Основа, 2007. – 125 с. рос. мова	22
Педагогічні технології в початковій школі		Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. Учеб. пособ.	М.: 2002 рос. мова	24

	Щуркова И.В.	Педагогическая технология. Учеб. пособ.	М.: 2002 рос. мова	9
	І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов	Педагогічні технології: Навч. посібник	Х.: Колегіум, 2006. – 224 с. укр. мова	271
	І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов	Педагогічні технології: Навч. посібник	Х.: Колегіум, 2005. – 224 с. укр. мова	416
	Щуркова И.В.	Педагогическая технология: Учеб. пособ.	М.: 2002 рос. мова	7
Історія педагогіки та порівняльна педагогіка	Артемова Л.В.	Історія педагогіки України: Підруч. для студ. ВНЗ	К.: Либідь, 2006.– 422 с. укр. мова	100
	Джуринский А.Н.	История образования и педагогической мысли: Учеб.пособ.для студ. вузов	М.: ВЛАДОС, 2003. – 400 с. рос. мова	25
	Джуринский А.Н.	История педагогики древнего и средневекового мира: Учеб. пособ.	М., 1999 рос. мова	23
	За ред. В.Г.Кременя	Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія	К.: Знання, 2005. – 767 с. укр. мова	25
	В.Г.Кремень	Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти: Стратегія. Реалізація. Результати	К.: Грамота, 2005. – 447 с. укр. мова	104
	Левківський М.В.	Історія педагогіки: Навч. посіб.	Х.:2002 укр. мова	198
	Левківський М.В.	Історія педагогіки: Підруч. для студ. ВНЗ/Міністерство освіти і науки України	К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 359 с. укр. мова	131
	Любар О.О.	Історія української школи і педагогіки: Навч. посіб.	К.: Знання, 2006. – 447 с. укр. мова	195
		Маловідомі першоджерела української педагогіки / Друга пол. ХІХ-ХХ ст., Хрестоматія	К.: 2003 укр. мова	50
	За ред. Прокопенко І.Ф., Лозової В.І.	Педагогічна Харківщина. Довідник	Х.: 1999 укр. мова	38
	Під заг.ред. А.М.Бойко	Персоналії в історії національної педагогіки: 22 видатних українських педагогі: Підруч. для студ. ВНЗ	К.: ТОВ «Вид.дім Професіонал», 2004. – 575 с.: портрет. укр. мова	22
	Попова Л.Д.	Педагогічна спадщина	Х.: ХДПУ, 2003. –	48

		Гната Хоткевича: теоретичні здобутки та досвід: Навч. посіб.	199 с. укр. мова	
	За ред. Сухомлинської О.В.	Українська педагогіка в персоналіях: У 2-х кн. Навч. посіб. для студ. ВНЗ Кн. I: X-XIX століття	К.: Либідь, 2005. – 622 с. укр. мова	27
	За ред. Сухомлин- ської О.В.	Українська педагогіка в персоналіях: У 2-х кн. Навч. посіб. для студ. ВНЗ Кн. 2: XX століття	К.: Либідь, 2005. – 550 с. укр. мова	27
	Галус О.М., Шапошнікова Л.М	Порівняльна педагогіка: Навч. посібник	К.: Вища школа, 2006. – 215 с. укр. мова	230
	За заг. ред Г.В. Троцько	Курс лекцій з порівняльної Педагогіки	Х., 2007. – 264 с. укр. мова	400
	Озерська О.Ю.	Система підготовки вчителя в Японії: Монографія	Х.: Нове слово, 2006. – 218 с. укр. мова	10
Полікультурне виховання	Боряк О. О.	Україна: етнокультурна мозаїка.	К. : Либідь, 2006. — 326 с.	5
	Пономарьов А. П.	Етнічність та етнічна історія України.	К. : Либідь, 1996. — 272 с.	195
	Борисенко В., Гримич М., Гончаров О., Горленко В., Гурбик А. [та ін.]	Українська етнологія. —	К. : Либідь, 2007. — 399 с.	58
	Наулко В. І., Артюх Л. Ф., Горленко В. Ф. та ін.	Культура і побут населення України : навч. посібник	К.: Либідь, 1991.	434
	Наулко В. І., Артюх Л. Ф., Горленко В. Ф. та ін.	Культура і побут населення України : навч. посібник	К.: Либідь, 1993.	37
	Зайцев Б. П., Скирда В. В., Воропаєва В. В., Марченко О. С., Скирда І. М.	Історія рідного краю (Харківщинознавство).	Х. :Східно-регіон. центр гуманіт.-осв. Ініціатив, 2001. — 87 с.	1
	Макарчук С. А., Кирчів Р. Ф., Сілецький Р. Б., [та ін.]	Етнографія України	Львів : Світ, 2004. — 518 с.	9
	Крисаченко В. С.	Українознавство. Кн. 1	К. : Либідь, 1996. — 352 с.	495
	Крисаченко В. С.	Українознавство. Кн. 2	К. : Либідь, 1997. — 464 с.	736
	Варич Н. І.,	Народознавство.	Х. : ХНПУ, 2008.	1

	Нестеренко Н. П., Полозова О. О., Ткач П. Б.		— 34 с.	
		Харків ХХ століття	Х. : Східно-регіон. центр гуманіт.-осв. Ініціатив, 2003. — 799 с.	3
	Хайруддинов М.А., Усеинов С.М.	Этикет крымских татар	Симферополь : СОНАТ, 2001	2
	Фэн Линьюй, Ши Вэй минь	Очерки по культуре Китая	Пекин : Межконтинент. изд-во Китая, 2001. — 198 с.	1
	Адам О. Ю., Винтрович А. А., Катрунова Н. В., Кеворкян К. Э., Кофанов В. П. и др	Неизвестный Харьков.	Х. : ОАО "Кн. фабрика им. М.В.Фрунзе", 2006. — 270 с.	2

Ступінь вищої освіти «магістр»

Магістр, відповідно до Закону України «Про вищу освіту», це ступінь вищої освіти особи, яка на основі ступеня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності.

Підготовка **магістра** здійснюється на основі освітньо-професійної програми (ОПП), яка забезпечує одночасне здобуття повної вищої освіти за спеціальністю та кваліфікацією. Освітньо-професійна програма підготовки магістра включає поглиблену фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну, психолого-педагогічну, спеціальну та науково-практичну підготовку.

Особи, які успішно виконали програму підготовки магістра та пройшли державну атестацію, отримують документи встановленого зразка про здобуття вищої освіти.

Основою підготовки фахівців ступеня вищої освіти «**МАГІСТР**» у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди є нормативно-правова база освіти: Закон України «Про вищу освіту», Положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», Положення про ступеневу освіту, Положення Міністерства освіти і науки України «Про організацію науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах», Положення про організацію педагогічної практики Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди.

Освітньо-професійна програма магістра передбачає теоретичну, практичну та наукову підготовку.

Перелік дисциплін спеціальності 013 «Початкова освіта» Ступінь вищої освіти «магістр»

	Назва дисципліни	Кількість кредитів
1.	Філософія освіти	3
2.	Комп'ютерні технології в освіті	3
3.	Управління навчальним процесом у ВНЗ	3
4.	Іноземна мова	3
5.	Педагогіка вищої школи	3
6.	Психологія вищої школи	3
7.	Актуальні проблеми виховання у вищій школі	3
8.	Проблеми професійно-особистісного становлення викладача	3
9.	Критерії оцінювання навчальних досягнень у ВНЗ	3
10.	Превентивна педагогіка	3
11.	Методологія науково-педагогічних досліджень у ВНЗ	3
12.	Методика викладання педагогіки початкового навчання	3
13.	Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах методик початкового навчання:	10
14.	А) методика навчання мови і літератури у початковій школі	

15.	Б) методика викладання освітньої галузі «Математика у початковій школі»	
16.	В) методика викладання природознавчих дисциплін у початковій школі	
17.	Психологія родини	3
18.	Антропософська освіта дорослих	3
19.	Рефлексія особистісно-професійного розвитку викладача	3
20.	Математичні методи у педагогічних дослідженнях	3
21.	Сучасне наукове мовлення	3
22.	Вивчення курсу літератури в європейській освітній традиції	3
23.	Технологія сучасного уроку	4
24.	Сучасні проблеми філософсько-психологічної теорії та практики	3
25.	Теорія конфліктів у навчально-виховному процесі ВНЗ	3
26.	Академічна риторика	4
27.	Актуальні проблеми самоврядування у ВНЗ	3

Управління навчальним процесом у ВНЗ

Метою викладання навчальної дисципліни є засвоєння основних теоретико-методологічних та нормативних положень, вимог щодо організації управління навчальним процесом у вищих навчальних закладах.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- сформулювати знання про навчальний процес у ВНЗ;
- ознайомити з різними напрямками діяльності ВНЗ;
- здійснити аналіз основних факторів, що зумовлюють ефективну організацію навчального процесу у ВНЗ;
- проаналізувати організацію навчальної діяльності ВНЗ різними структурними підрозділами;
- сформулювати знання про законодавчо-правові акти, які регулюють організацію діяльності ВНЗ;
- виробити вміння складати всі необхідні для організації навчального процесу у ВНЗ документи і матеріали;
- виробити вміння знаходити, отримувати, систематизувати, письмово оформляти і використовувати інформацію з усних, друкованих і електронних джерел.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні *знати*:

- законодавчі акти України у галузі освіти, методичні, нормативні та інші директивні документи стосовно діяльності навчального закладу і управління освітою;
- складові управління освітньої діяльності;
- загальні основи і принципи управління навчальним процесом;
- зміст та психологічні особливості управління підрозділами навчального закладу;
- технологію прийняття управлінських рішень керівником;
- умови позитивної мотивації працівників навчального закладу;
- прогресивні концепції і сучасні системи управління навчальним закладом, освітою;
- форми і методи кадрового освітнього менеджменту;

- технічні засоби управління в освіті, правила і норми охорони праці і безпеки життєдіяльності людини;
- систему здійснення інформатизації навчального процесу;
- технологію розробки стратегічних і поточних планів навчальної діяльності закладу освіти.

вміти:

- планувати, організовувати та аналізувати різноманітні види аудиторних і позааудиторних занять;
- використовувати найефективніші методи навчання, виховання і розвитку студентів;
- організовувати та вести науково-дослідну та методичну роботу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **3 кредити ЄКТС 90** годин.

Педагогіка вищої школи

Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення з основними напрямками вищої освіти в умовах глобалізації освітніх процесів сучасності, професійної педагогічної освіти у ВНЗ України, характеристиками педагогічного процесу та його особливостями, базовими складовими дидактики вищої школи та виховання як педагогічної категорії у вищій школі.

Загальнокультурні компетенції охоплюють:

- основні тенденції розвитку вищої освіти, проблеми та перспективи розвитку;
- нормативно-правові основи управління вищою освітою та вищим навчальним закладом;
- систему та структуру вищої освіти;
- категорійно-понятійний апарат педагогіки вищої школи як науки;
- зміст освіти: систему стандартів вищої освіти, педагогічну модель фахівців-випускників вузів України, зміст вищої освіти, теорії змісту освіти у вищій школі;
- основи організації навчально-виховного процесу та його особливості у ВНЗ України;
- базові поняття і категорії дидактики вищої школи.

Професійні компетенції за видом діяльності охоплюють:

- сучасні ефективні засоби роботи з науковою та навчально-методичною літературою;
- пошукові освітні системи у мережі Інтернет.
- вміння методично правильно працювати з текстами конспектів лекцій та інших джерел, складати порівняльні таблиці, структурно-логічні схеми, анотації, плани занять;
- навички реалізації самостійного вирішення педагогічних проблем на конкретних прикладах.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми студенти повинні:

знати:

- основні категорії та поняття педагогіки вищої школи як науки;
- основні питання нормативно-правового регулювання вищої освіти України;
- основні характеристики змісту освіти вищої школи України;
- основи організації навчально-виховного процесу та його особливості у ВНЗ України;
- сучасні методологічні підходи у педагогіці вищої школи;
- історичні етапи в розвитку вищої освіти за кордоном і в Україні, тенденції розвитку вищої освіти в сучасній Україні відповідно до вимог Болонського процесу, зміст документів, які регламентують організацію вищої освіти в Україні;
- принципи, зміст, методи та організаційні форми навчально-виховної діяльності зі студентами;
- основи професійної діяльності викладача вищої школи, шляхи формування педагогічної майстерності

вміти:

- використовувати сучасні ефективні засоби роботи з науковою та навчально-методичною літературою;
- вибирати та застосовувати найбільш продуктивні технології, методи, прийоми та форми навчання психології;
- аналізувати та прогнозувати дидактичні процеси у ВНЗ;
- розробляти плани проведення навчальних занять різних форм;
- користуватися пошуковими освітніми системами у мережі Інтернет.
- реалізовувати навички самостійного вирішення педагогічних проблем.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години/ 3 кредити ECTS/ 1 змістовий модуль.

Психологія вищої школи

Предмет вивчення навчальної дисципліни: психологічна структура і компоненти діяльності студентів і викладачів, закономірності і властивості пізнавальних, емоційно-вольових процесів, вікові особливості розвитку студентів, основні механізми ефективного педагогічного спілкування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія вищої школи» є забезпечення загальної теоретичної підготовки магістрантів у галузі психології вищої школи, надання майбутнім науковцям і викладачам вищої школи знань про закономірності виникнення, особливості функціонування психіки, розвитку та формування властивостей, характеристик особистості, без орієнтації в яких неможливе розуміння індивідуальної поведінки людини та поведінки людей в соціальних групах, яка слугуватиме основою для їхньої практичної роботи, що пов'язана з викладацькою діяльністю.

Актуальні проблеми виховання у вищій школі

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми виховання у вищій школі» є формування у студентів основ педагогічної компетенції у питаннях вищої школи в Україні; допомогти майбутнім викладачам вищої школи в оволодінні основними теоретичними знаннями та практичними вміннями щодо виховання особистості і колективу та навчити їх застосовувати ці знання і вміння у майбутній педагогічній діяльності; розвивати у студентської молоді творчі здібності, ініціативність, самостійність, творчість мислення.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Актуальні проблеми виховання у вищій школі» є формування у магістрів системи знань про закономірності, принципи, зміст, форми, методи та засоби виховання в системі вищої освіти; поглиблення, розширення, закріплення знань, умінь та навичок студентів з актуальних проблем виховання у ВНЗ на основі комплексного підходу до вивчення організації та проведення виховного процесу у вищій школі; розвиток у магістрів здібностей до професійної рефлексії та самовдосконалення; розвиток умінь моделювання виховних педагогічних ситуацій наближених до реальних умов; формування досвіду конструювання та проведення виховних заходів у вищій школі; розвиток критичного, креативного мислення; стимулювання пізнавальної та творчої активності студентів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність та особливості процесу виховання у вищій школі;
- сутність, закономірності та принципи процесу виховання у вищій школі;
- напрями виховної діяльності викладача вищого навчального закладу;
- методи виховання, прийоми виховання і засоби виховання у вищій школі;
- організаційні форми та методи виховання у ВНЗ;
- шляхи стимулювання студентів до самовиховання;

вміти:

- використовувати сучасні ефективні засоби роботи з науковою та навчально-методичною літературою;
- спостерігати, порівнювати, аналізувати педагогічні явища, факти, усвідомлювати зв'язок між певним педагогічним впливом і його наслідками;
- обґрунтовувати власну точку зору щодо актуальних проблем виховання у вищій школі;;
- визначити шляхи реалізації принципів виховання в конкретних умовах навчально-виховного процесу у ВНЗ;
- підбирати методи, форми виховної діяльності з урахуванням вікових і індивідуальних особливостей студентів, здійснювати реконструкцію способів діяльності у зв'язку із змінами тих чи інших умов;
- здійснити вивчення особистості студента;
- планувати виховну роботу;
- вивчати і узагальнювати педагогічний досвід;
- визначити шляхи стимулювання діяльності студента, спрямовані на саморозвиток;
- створювати умови для самореалізації студентів;
- проводити виховну роботу серед студентів;
- педагогічно доцільно планувати та організовувати власну виховну педагогічну діяльність, корегувати її та вдосконалювати.
- застосовувати на практиці набуті знання в процесі викладання дисципліни «Актуальні проблеми виховання у вищій школі»;
- розв'язувати можливі виховні педагогічні ситуації ВНЗ;
- реалізовувати навички самостійного вирішення педагогічних проблем.
- На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів

Метою викладання навчальної дисципліни «Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів» є створення у студентів теоретичної бази для свідомого і творчого підходу до контрольної діяльності вчителя початкових класів. Основними завданнями вивчення дисципліни є розкриття сутності контрольної діяльності учителя, її функцій та способів організації у процесі навчання, ознайомлення студентів з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів, навчання студентів створювати оцінні ситуації на уроці, включати в уроки контрольної діяльності завдання для молодших школярів.

Превентивна (корекційна) педагогіка

Метою викладання навчальної дисципліни «Превентивна педагогіка» є: ознайомлення студентів із загальними і спеціальними методами педагогічної корекції відхилень у поведінці дітей, організації роботи із соціально запущеними дітьми, організації допомоги невстигаючим учням, організаційно-правовим забезпеченням діяльності загальноосвітніх шкіл в Україні; розширення наукового кругозору, розвиток критичного педагогічного мислення; оволодіння майбутніми викладачами кращими здобутками національної та світової педагогіки, вміннями застосовувати їх у педагогічній практиці, здійснювати пошукову діяльність, сформувати у студентів стійкі вміння комплексно характеризувати педагогічні явища на міждисциплінарному рівні; створення умов для формування педагогічного світогляду. Виховна мета полягає в тому, щоб домогтися глибокого усвідомлення того, що формування високих загальнолюдських якостей можливе лише на основі осмислення національних цінностей, родинно-побутових традицій, систематичного формування професійних компетенцій, самовдосконалення.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчення педагогічних явищ і фактів організації навчально-виховного процесу у взаємозв'язку з соціальним, політичним й економічним контекстом;
- конкретно-історичний та порівняльно-історичний аналіз, типологізація, аналіз педагогічних явищ, фактів, подій, класифікація фактичного матеріалу й теоретичне узагальнення його показників, статистична кореляція; вивчення першоджерел та ін.;
- виявлення закономірностей і принципів педагогічної корекції;
- розробка заходів щодо встановлення можливостей виховання та навчання дітей у закріпленні набутих культурних цінностей; творчої ретроспекції позитивного світового педагогічного досвіду в сучасних умовах національної школи;
- контроль та керування процесом формування вмінь застосовувати набуті знання у педагогічній практиці, досвіду пошукової науково-дослідної діяльності, створення умов для формування критичного педагогічного світогляду.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність понять «методи, прийоми, форми, засоби навчання» (*продуктивно-синтетичний*);
- вимоги до корекційної педагогічної роботи у навчальному закладі (*понятійно-аналітичний*);
- прийоми активізації пізнавальної діяльності суб'єктів навчання (*продуктивно-синтетичний*);
- методику організації проблемно-пошукової діяльності (*понятійно-аналітичний*);
- сучасні методи контролю та оцінки знань у навчальному закладі (*продуктивно-синтетичний*);
- інноваційні освітні технології (*понятійно-аналітичний*).

вміти:

- узагальнювати основні категорії корекційної педагогіки, вивчати педагогічні явища і факти у взаємозв'язку з соціальним, політичним й економічним контекстом;
- вести педагогічні дослідження;
- аналізувати стан та перспективи розвитку всіх структурних компонентів системи корекційних впливів;
- розробляти науково обґрунтовані критерії для адекватної оцінки якості й ефективності педагогічного процесу;
- визначати та формувати особистісні та міжособистісні компетенції у системі «учитель - учень»;
- здійснювати комплексне виховання, стимулювати до самовиховання студентів;
- забезпечувати гуманістичну спрямованість освітнього процесу;
- пропагувати здоровий спосіб життя.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

Методологія і методика наукових досліджень у ВНЗ

Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка магістрантів до самостійної науково-дослідної роботи.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія і методика наукових досліджень» є:

- розвиток у майбутніх магістрів початкової та дошкільної освіти прагнення до самореалізації в експериментально-дослідній діяльності;

- озброєння магістрантів знаннями методології і методики психолого-педагогічного дослідження;
- формування практичних умінь розробки програми, організації та проведення психолого-педагогічного дослідження, інтерпретації та презентації його результатів;
- удосконалення вмінь працювати з різними інформаційними джерелами в ході науково-дослідного пошуку;
- ознайомлення з етичними нормами і правилами здійснення психолого-педагогічного дослідження;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- понятійно-категоріальний науковий апарат психолого-педагогічного дослідження;
- методологію та методи здійснення психолого-педагогічного дослідження;
- вимоги до оформлення наукових робіт різних рівнів;

вміти:

- визначати актуальну проблему дослідження, обґрунтовувати доцільність її розробки, формулювати науковий апарат;
- добирати методи психолого-педагогічного дослідження, адекватні його меті та завданням;
- планувати й проводити теоретичний та емпіричний науковий пошук, педагогічний експеримент;
- обробляти й інтерпретувати результати проведеного дослідження;
- узагальнювати результати дослідно-експериментальної роботи у різних видах наукової продукції (у вигляді реферату, доповіді, наукової статті тощо).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

Методика викладання педагогіки початкового навчання

Метою викладання навчальної дисципліни є формування знань магістрантів про зміст, форми, методи, прийоми викладання теоретичного та практичного курсу «Педагогіка» в умовах педагогічної вищої школи.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика викладання педагогіки початкового навчання» є:

- поглиблення знань з педагогіки на основі вивчення першоджерел;
- набуття вміння планувати вивчення змісту курсу «Педагогіка» за відповідною типовою програмою для ВНЗ;
- розвиток вміння викладати різні теми даного курсу за допомогою адекватних форм і методів роботи у вищій школі;
- практичне опанування провідними видами роботи зі студентами за змістом курсу «Педагогіка»;
- підготовка до магістерської практики у ВНЗ з даної дисципліни;
- формування відповідального ставлення студентів до обов'язків викладача ВНЗ, прагнення поповнювати знання, підвищувати професійну майстерність, уміння навчати студентів відповідно до потреб суспільства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

структуру педагогічних навчальних дисциплін відповідно до навчального плану; теоретичні засади змісту навчальної дисципліни, фахівцем з якої вони є; методику роботи за певними фаховими курсами; суперечності, психічні функції, особливості розвитку молодшої людини студентського віку; структуру, психолого-педагогічні аспекти організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; критерії відбору, принципи структурування змісту навчального курсу у вищій школі; сучасні інтерактивні методи навчання студентів; форми

організації навчання студентів; норми, критерії оцінювання знань, умінь студентів, особливості вербальної і невербальної поведінки викладача; сутність, напрями організації спілкування зі студентами;

вміти:

організовувати різні форми занять зі студентами; володіти теоретичними положеннями й ілюструвати їх прикладами; вільно й доступно викладати теоретичні і методичні системи; добирати методичний, наочний та ілюстративний матеріал; розробляти практичні заняття для студентів; спонукати їх до активної роботи в різних формах аудиторних та позааудиторних занять; проводити зі студентами позанавчальні заходи з педагогіки; формулювати навчальну мету, відбирати, структурувати зміст лекцій, практично-семінарських занять; розвивати інтерес, особистісне ставлення студентів до змісту навчального курсу; складати навчальні програми з курсу; застосовувати методи, прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів (бесіда, діалог, дискусія, мозкова атака, сюжетно-рольова гра, робота в групах тощо).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах методик початкового навчання

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах методик початкового навчання» – процес оволодіння магістрантами технологією викладання методичних дисциплін в умовах навчання студентів у педагогічних вищих навчальних закладах; теоретико-методичні аспекти викладання методик початкового навчання, їхнє застосування для професійної підготовки магістрів у сфері науково-дослідної, педагогічної і методичної діяльності у ВНЗ. Вивчення дисципліни знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами гуманітарного циклу, такими як «Педагогіка вищої школи», «Психологія», «Методика навчання української мови в початковій школі», «Методика літературного читання в початковій школі», «Методика викладання освітньої галузі «Математики» у початковій школі», «Методика викладання природознавчих дисциплін у початковій школі».

Метою викладання навчальної дисципліни є професійна підготовка магістрантів, опанування теоретичних і методичних засад викладання у ВНЗ методичних дисциплін, становлення й удосконалення професійної компетентності майбутнього фахівця у сфері викладання методик навчання української мови, літературного читання, математики, природознавства студентам факультету початкового навчання педагогічних ВНЗ різного рівня акредитації.

Основними **завданнями** вивчення є формування готовності магістрантів до виконання професійно-педагогічних функцій під час підготовки майбутніх вчителів до навчання молодших школярів в умовах реального педагогічного процесу вищого навчального закладу.

А саме:

– формувати в магістрантів готовність застосовувати отримані теоретичні й методичні знання для реалізації цілісного підходу до розвитку методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної освіти;

– формувати позитивне ставлення до розвитку методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах вищого навчального закладу;

– розвивати прагнення магістрантів до самонавчання та самовдосконалення, постійного професійного розвитку, створення розвивального навчального середовища.

Методика викладання освітньої галузі «Математики» у початковій школі

Метою викладання навчальної дисципліни «Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу методика викладання освітньої галузі “Математики” у початковій школі» є формування базових і спеціальних професійних компетентностей через модульну побудову змісту й структури програми професійної підготовки. Основні завдання вивчення дисципліни полягають у формування готовності магістрантів до виконання

професійно-педагогічних функцій під час підготовки майбутніх вчителів до навчання молодших школярів математики в умовах реального педагогічного процесу вищого навчального закладу.

Методика викладання природознавчих дисциплін у початковій школі

Метою викладання навчальної дисципліни «Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу «Методика викладання природознавчих дисциплін у початковій школі»» є професійної підготовки студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра, з теоретичних та методичних основ викладання у ВНЗ дисципліни «Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах курсу «Методика викладання природознавчих дисциплін у початковій школі»». Основними завданнями вивчення дисципліни є поглиблення, розширення, інтеграція знань з методики викладання природознавчих дисциплін у ВНЗ; практичне опанування студентами різними формами викладання методики природознавчих дисциплін у вищих педагогічних закладах освіти I-IV рівня акредитації; виховання у магістрантів особистісних якостей майбутнього викладача, прагнення постійно займатися самонавчанням, саморозвитком, самовдосконаленням.

Психологія родини

Предмет вивчення навчальної дисципліни: закономірності виникнення, становлення родини як специфічної малої соціальної групи, умови та об'єктивні закономірності функціонування сім'ї, прояви та механізми шлюбно-сімейних та родинних стосунків. Навчальна дисципліна «Психологія родини» вивчає різні аспекти сімейного життя: витоки утворення сім'ї, формування готовності до шлюбу й подружніх стосунків, загальні тенденції розвитку сім'ї, особливості шлюбно-сімейних міжособистісних взаємин, взаємну адаптацію та психологічну сумісність шлюбної пари, особистісні та соціально-психологічні чинники зміцнення та дестабілізації шлюбу, шлюбні установки та переконання, рольову взаємодію та інтимне спілкування, дитячо-батьківські стосунки та життєвий цикл сім'ї, сімейну комунікацію та інтеракцію, міжособистісну перцепцію, рольову диференціацію у взаєминах подружжя.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія родини» є загальнотеоретична підготовка магістрантів у сфері психологічних знань. Ознайомлення студентів з психологією шлюбно-сімейних стосунків як науковою дисципліною, так і прикладною галуззю психологічної науки

Антропософська освіта дорослих

Метою викладання навчальної дисципліни «Антропософська освіта дорослих» є систематизація теорії й узагальнення досвіду здійснення антропософських підходів до освіти дорослих учнів. Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення слухачів із теоретичними та методологічними основами антропософської освіти дорослих; формування у слухачів загального уявлення про структуру, зміст, принципи, специфіку здійснення антропософської освіти дорослих; формування сукупності умінь, спрямованих на успішне використання слухачами досвіду антропософської освіти дорослих у професійній діяльності й у процесі самоосвіти й самовиховання; сприяння формуванню особистості майбутнього фахівця, розвитку його загальної культури, ерудиції.

Рефлексія особистісно-професійного розвитку вчителя

Метою дисципліни є забезпечення процесу психолого-педагогічної підготовки студентів кваліфікаційного рівня «магістр» до професійно-педагогічної та професійно-наукової діяльності, формування їхньої професійно-стратегічної компетентності, загальної й професійної культури, розвиток науково-дослідницьких умінь.

Завдання дисципліни:

— розкрити зміст науково-педагогічних категорій: професійна рефлексія, реалізація рефлексії професійного рівня фахівця відповідної спеціальності у процесі навчання за докторською програмою, зміст, методи, форми рефлексивної діяльності фахівця.

— формувати вміння здійснювати аналіз та корекцію особистих стратегічних цілей і тактики їх досягнення; здійснювати аналіз нормативно-законодавчих та професійно-суб'єктивних (ринкових) вимог до фахівця відповідного профілю вищого рівня кваліфікації; здійснювати аналіз та корекцію особистих професійних домагань відповідно до рівня кваліфікації та регіонально-ринкових умов професійної реалізації;

— ознайомити майбутніх педагогів-науковців із інформацією про ретроспективну, ситуативну, перспективну рефлексію; стратегію і тактику у професійному плануванні; основні положення теорії конкуренції на ринку праці; законодавчі та нормативні вимоги до фахівця вищого рівня кваліфікації;

— сприяти самовдосконаленню, саморозвитку майбутніх викладачів засобами рефлексивних технологій;

— розвивати активність у професійній комунікації відповідно до способів самовдосконалення та самореалізації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: науково-понятійний апарат проблеми професійної рефлексії; методологічні засади дослідження рефлексивних процесів у діяльності особистості; зміст, методи, форми рефлексивної діяльності фахівця.

вміти: здійснювати аналіз та корекцію особистих стратегічних цілей і тактики їх досягнення; здійснювати аналіз нормативно-законодавчих та професійно-суб'єктивних (ринкових) вимог до фахівця відповідного профілю вищого рівня кваліфікації; здійснювати аналіз та корекцію особистих професійних домагань відповідно до рівня кваліфікації та регіонально-ринкових умов професійної реалізації; застосовувати способи особистісного професійного самовдосконалення; способи психічної (емоційної) саморегуляції.

Сучасне наукове мовлення

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Сучасне наукове мовлення» є сучасні форми усного і писемного наукового мовлення як соціально-культурного феномену й засобу спілкування, зокрема у професійній сфері. Тому велика увага під час вивчення всіх тем приділяється засвоєнню мовних стереотипів комунікацій певного фаху. Робота над культурою мови студентів проводиться з урахуванням двох аспектів: підвищення загальномовної культури майбутніх спеціалістів та їх фахової мовленнєвої культури. Вивчення дисципліни «Сучасне наукове мовлення» знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами гуманітарного циклу, такими як «Сучасна українська мова», «Основи культури і техніки мовлення», «Риторика», «Українська мова за фаховим спрямуванням».

Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення основних науково-теоретичних й мовно-прагматичних засад оформлення наукових документів різних жанрів; підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами наукового стилю української мови.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: сформувані чітке й правильне розуміння ролі державної мови в професійній діяльності; забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення; виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні; розвивати творче мислення студентів; виховувати повагу до української літературної мови, мовних традицій; сформувані навички оперування фаховою термінологією, редагування та перекладу наукових текстів.

Технологія сучасного уроку

Метою викладання навчальної дисципліни «Технологія сучасного уроку» є опанування магістрами технологією сучасного уроку, що ґрунтується на засадах постнекласичної парадигми освіти, спрямовується на формування в учнів ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей, створює умови для розвитку особистості дитини молодшого шкільного віку.

Система завдань, які розв'язуються в ході вивчення даного курсу, містить три блоки.

Перший блок завдань спрямовується на формування в магістрів професійної компетентності вищого рівня (І. Бех) із питань проведення уроку в початковій школі, що відповідає критеріям технологічності, є компетентнісним і особистісно орієнтованим, ціннісно насиченим, ґрунтується на основних положеннях діяльнісного підходу. Він передбачає:

3. Формування в магістрів знань теоретичних основ технологізації уроку в початковій школі, психолого-педагогічних і методичних аспектів проведення уроку в традиційній, розвивальній, особистісно орієнтованій і компетентнісній освітніх моделях.

3. Формування в магістрів умінь розробляти конспекти компетентнісних уроків, що ґрунтуються на основних положеннях особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів, здійснювати системний аналіз уроків, проведених учителями та магістрантами.

3. Набуття студентами досвіду проведення та аналізу компетентнісних уроків, що ґрунтуються на основних положеннях особистісно орієнтованого і діяльнісного підходів.

3. Становлення магістрів як суб'єктів компетентнісної освіти учнів початкової школи, спрямованої на формування в них ключових, загально предметних і предметних компетентностей вищого рівня.

Другий блок завдань передбачає усвідомлення студентами сутності основних ідей та феноменів, пов'язаних із педагогічною професією, її спрямованістю на реалізацію загальнолюдських, традиційних і новітніх демократичних цінностей, власний саморозвиток та розвиток особистості дитини. Він забезпечує:

1. Формування в магістрів знань основних положень аксіологічного підходу та педагогіки розвитку.

2. Формування в магістрів умінь проводити ціннісно насичений урок, сконструйований відповідно до основних положень педагогіки розвитку.

3. Набуття студентами досвіду проведення та аналізу ціннісно насичених уроків, сконструйованих відповідно до основних положень педагогіки розвитку.

Третій блок завдань пов'язаний з організацією самопізнання та формування професійних орієнтацій студентів. Однією з провідних задач цього блоку є створення умов для реалізації професійного та особистісного потенціалу студента як особливого суспільного суб'єкта, який навчає, виховує та розвиває учнів молодшого шкільного віку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістри повинні знати:

– поняттєво-термінологічний апарат технологічного підходу в освіті, критерії технологічності, структуру педагогічної технології, характеристику її окремих компонентів, – особливості уроку як основної форми навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, типи уроків, їх структуру, особливості комбінованого уроку, його структуру, умови технологізації уроку в початковій школі;

– концептуальні основи традиційної освітньої моделі, поняттєво-термінологічний апарат знаннево орієнтованої системи освіти, психологічні основи традиційного уроку, основні особливості традиційного уроку в початковій школі;

– основні поняття та положення особистісно орієнтованої освіти, основні положення парадигми особистісно орієнтованої освіти, закономірності, принципи і особливості особистісно орієнтованого навчання, основні педагогічні технології, що містять елементи особистісно орієнтованого навчання молодших школярів, особливості проведення окремих етапів особистісно орієнтованого уроку;

– особливості та етапи впровадження компетентнісного підходу в освіті, поняттєво-термінологічний апарат компетентнісного підходу в освіті, ієрархію компетентностей, структуру компетентності, окремі види ключових, загальнопредметних і предметних компетентностей,

структуру компетентностей вищого рівня, шляхи їх формування, шляхи реалізації компетентнісного підходу в освіті.

– особливості компетентнісного навчання, основні положення теорії поетапного формування розумових дій В. Гальперіна та Н. Талізінної, таксономію Блума, особливості ціннісно насиченого уроку, особливості поліфункціонального уроку, педагогічні умови формування ключових компетентностей в учнів молодшого шкільного віку.

уміти:

- знаходити спільне та відмінне в традиційній, особистісно орієнтованій та компетентнісній моделі освіти;
- порівнювати структуру традиційного, особистісно орієнтованого та компетентнісного уроків;
- характеризувати окремі етапи традиційного, особистісно орієнтованого та компетентнісного уроків;
- ефективно використовувати арсенал інноваційних освітніх технологій під час конструювання та проведення уроків у початковій школі;
- писати конспекти традиційного, особистісно орієнтованого та компетентнісного уроку в початковій школі;
- проводити уроки за традиційною, особистісно орієнтованою, компетентнісною моделями освіти;
- точно і повно аналізувати уроки в початковій школі, визначати освітню модель, у межах якої вони сконструйовані;

Теорія конфліктів у навчально-виховному процесі ВНЗ

Метою викладання навчальної дисципліни є озброєння магістрів системою наукових знань в галузі теорії конфлікту і психодіагностичним інструментарієм його діагностики; сприяння формуванню навичок конструктивного вирішення і запобігання конфліктів у професійній та педагогічній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- забезпечити засвоєння магістрами необхідних теоретичних знань, у царині конфліктології;
- сформуванню конфліктологічну компетентність, що забезпечує оптимальність інтеграції суб'єктів діяльності та спілкування в соціумі;
- викликати інтерес до самостійного засвоєння практичних навичок щодо попередження й управління конфліктами;
- розкрити методологічні, теоретичні та методичні проблеми конфліктології;
- познайомити з класичними та сучасними концепціями, трактуваннями предмета теорія конфліктів, закономірностями, класифікацією конфліктів і причин виникнення конфліктних ситуацій;
- дати знання про теорію конфліктів як науку та мистецтві ведення переговорів, вирішення конфліктних ситуацій, що зумовить глибоке розуміння їх психологічних механізмів;
- навчити способам оригінального рішення конфліктів в процесі міжособистісної взаємодії як основи майстерності майбутнього фахівця;
- познайомити магістрів з конфліктними технологіями посередницької діяльності при вирішенні конфліктних ситуацій, враховуючи прояв індивідуально-психологічних особливостей конструктивного, ділового та міжособистісного спілкування, управління людьми в колективі;
- розкрити арсенал засобів діагностики конфліктів в різних сферах життєдіяльності, виявлення конфліктних особистостей.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістри повинні *знати:*

- категоріальний апарат дисципліни; загальні закономірності виникнення, розвитку і завершення конфліктів;
- структуру конфлікту, причини його виникнення і вплив на психіку, поведінку, діяльність людини;
- динаміку і функції конфлікту в навчально-виховному процесі ВНЗ;
- види конфліктів;
- прогнозування, запобігання і врегулювання конфліктів у ВНЗ;
- динаміку переговорного процесу.

уміти:

- точно і повно аналізувати конфлікт, діагностувати його причини, об'єкт, цілі, мотиви, інтереси і цінності конфліктуючих сторін;
- компетентно виробляти і застосовувати практичні стратегії поведінки в ході конфліктної взаємодії;
- визначати і давати оцінку очевидним і прихованим наслідкам конфлікту;
- використовувати арсенал психологічної самозахисту та психологічного впливу на конфліктуючу сторону.

Актуальні проблеми самоврядування у ВНЗ

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми самоврядування у ВНЗ» є:

- формування у студентів вищих навчальних закладів уявлень про органи студентського самоврядування у вищих навчальних закладах як фактора демократизації вищої школи, розвиток у них психолого-педагогічного мислення.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- методичні – розвиток педагогічного мислення, здатності до аналізу педагогічних явищ;
- пізнавальні - вивчення теоретичних основ самоврядування;
- практичні - формування готовності до використання педагогічних умінь та навичок у своїй практичній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність і структуру, принципи студентського самоврядування;
- методику активізації студентів в рамках діяльності ОСС;
- специфіку ОСС європейських країн;
- структуру ОСС свого університету, особливості співпраці з іншими організаціями.

уміти:

- визначати конкретні завдання ОСС, виходячи із загальної мети національної вищої школи, рівня вихованості студентів, студентського колективу, умов навколишнього середовища;
- володіти методами і формами організації студентського самоврядування;
- регулювати і корегувати міжособистісні стосунки в студентському колективі;
- організувати самовиховання, самоосвіту і саморозвиток особистості студентів;
- застосовувати принципи наукової організації педагогічної праці;
- аналізувати, узагальнювати і використовувати передовий педагогічний досвід, результати сучасних наукових досліджень.

Навчально-методичне забезпечення

Найменування навчальної дисципліни згідно з навчальним планом	Інформація про наявність ("+", "-" або немає потреби)					
	навчального контенту	планів практичних (семінарських) занять	завдань для лабораторних робіт	завдань для самостійної роботи студентів	питань, задач, завдань або кейсів для поточного та підсумкового контролю	завдань для комплексної контрольної роботи
Філософія освіти	+	+	немає потреби	+	+	+
Комп'ютерні технології в освіті	+	немає потреби	+	+	+	+
Управління навчальним процесом у ВНЗ	+	+	немає потреби	+	+	+
Іноземна мова	+	+	немає потреби		+	+
Педагогіка вищої школи	+	+	немає потреби	+	+	+
Психологія вищої школи	+	+	немає потреби	+	+	+
Актуальні проблеми виховання у вищій школі	+	+	немає потреби	+	+	+
Проблеми професійно-особистісного становлення викладача	+	+	немає потреби	+	+	+
Критерії оцінювання навчальних досягнень у ВНЗ	+	+	немає потреби	+	+	+
Превентивна педагогіка	+	+	немає потреби	+	+	+
Методологія науково-педагогічних досліджень у ВНЗ	+	+	немає потреби	+	+	+
Методика викладання педагогіки початкового навчання	+	+	немає потреби	+	+	+

Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах методик початкового навчання:						
А) методика навчання мови і літератури у початковій школі	+	+	немає потреби	+	+	+
Б) методика викладання освітньої галузі «Математика у початковій школі»	+	+	немає потреби	+	+	+
В) методика викладання природознавчих дисциплін у початковій школі	+	+	немає потреби	+	+	+
Психологія родини	+	+	немає потреби	+	+	+
Антропософська освіта дорослих	+	+	немає потреби	+	+	+
Рефлексія особистісно-професійного розвитку викладача	+	+	немає потреби	+	+	+
Математичні методи у педагогічних дослідженнях	+	+	немає потреби	+	+	+
Сучасне наукове мовлення	+	+	немає потреби	+	+	+
Вивчення курсу літератури в європейській освітній традиції	+	+	немає потреби	+	+	+
Технологія сучасного уроку	+	+	немає потреби	+	+	+
Сучасні проблеми філософсько-психологічної теорії та практики	+	+	немає потреби	+	+	+

Теорія конфліктів у навчально-виховному процесі ВНЗ	+	+	немає потреби	+	+	+
Академічна риторика	+	+	немає потреби	+	+	+
Актуальні проблеми самоврядування у ВНЗ	+	+	немає потреби	+	+	+

Інформаційне забезпечення

Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників**
Цикл професійної та практичної підготовки				
Філософія освіти	Гл. Редактор Андрущенко В. П.	Філософія освіти. Науковий часопис №1/2005	Київ : «Майстер - клас», 2005	1
	Гл. Редактор Андрущенко В. П.	Філософія освіти. Науковий часопис №2/2006	Київ : «Майстер - клас», 2006	1
	Скотний В.	Філософія освіти: Екзистенція ірраціонального в раціональному.	Дрогобич : «Вимір», 2004	1
		Філософія : підручник	Х. : Консум, 2000	182
		Філософія : підручник для студ. вищ. навч. закладів	К. : Либідь, 2001	60
		Філософія : підручник для вищої школи	Х. : Прапор, 2004	39
Комп'ютерні технології в освіті	Білоусова Л. І., Колгатін О. Г., Колгатіна Л. С.	Практикум з автоматизації статистичної обробки даних психолого-педагогічного експерименту : навч. посібник	Харків : Компанія СМІТ, 2007	10
	Гризун Л. Е.	Штучний інтелект і його застосування у системах педагогічної діагностики : навч. посібник	Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2014	15
		Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні	К. : Каравела, 2003	47

		технології : підручник для студ. вищих навч. заклад		
	Гризун Л. Е., Ножка С. С., Пікалова В. В.	Практикум з розв'язання алгоритмічних задач на графах у середовищі MAPLE : навч. посібник	Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2012	10
	Білоусова Л. І., Колгатін О. Г., Колгатіна Л. С.	Інформаційні технології статистичного аналізу даних педагогічної діагностики : навч. посібник	Харків : Компанія СМІТ, 2014	10
	Гризун Л. Е.	Дидактичні основи проектування модульної структури навчальної дисципліни на засадах інтеграції наукових знань : монографія	Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2008	10
Управління навчальним процесом у ВНЗ	Іванова Т. В.	Менеджмент якості вищої освіти	К. : Пед. думка, 2012	20
	Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
	Прокопенко А.І., Рогова Т. В.	Управління в сучасній системі освіти	Х. : ХНПУ, 2013	90
	Луначек В. Е.	Педагогічний менеджмент	Х. : Магістр, 2014	3
	Одерій Л. П.	Менеджмент якості вищої освіти	К. : ІСДО, 1995	10
	Іванова Т. В.	Менеджмент якості вищої освіти	К. : Пед. думка, 2012	20
Іноземна мова	Кузнецова О. Ю., Березнева І. М., Божко Ю.О. та ін.	Англійська мова для студентів педагогічних спеціальностей	Харків : ХНПУ, 2004	84
	Тучина Н. В., Меркулова Т. К., Кузьміна В. С.	Speak English with Pleasure	Харків : Торсінг, 2002	20
	Костікова І. І., Гончарова О. А., Козка І. К., Юхт В. В.	How to write a research paper	Х. : Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2014	електронний варіант на сайті кафедри
	Костікова І. І.,	How to write a research	Х. : Харківський	10

	Гончарова О. А., Козка І. К., Юхт В. В.	paper	національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2014	
	Wood Neil	Business and commerce workshop	OXFORD University Press, 2003	5
	Virginia Evans, Jenny Dooley	Enterprise Coursebook. Intermediate 4.	Express Publishing, 2010	5
Педагогіка вищої школи	Лозова В. І., Троцько Г. В., Іонова О. М., Золотухіна С. Т. За заг. ред. Лозової В. І.	Хрестоматія з педагогіки вищої школи	Х. : ХНПУ, 2011	52
	Кузьмінський А. І.	Педагогіка вищої школи	К., Знання, 2005	1
	Прокопенко І.Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
	Вітвицька С. С.	Основи педагогіки вищої школи	К., Центр учб. л-ри, 2011	1
	Фіцула М. М.	Педагогіка вищої школи	К., Академвидав, 2006	2
	Курлянд З. Н., Хмельюк Р. І., Семенова А. В., Бартенева І. О., Богданова І. М. [та ін.].	Педагогіка вищої школи	К., Знання, 2007	2
	Алексюк А. М.	Педагогіка вищої школи	Київ : ІСДО,1993	10
	Ортинський В.Л.	Педагогіка вищої школи	Київ : Центр учб. л-ри, 2009	1
	Подольская Е.А.	Психология и педагогика высшей школы	Х. : Изд-во НУА, 2011	1
		Лекції з педагогіки вищої школи	Харків : ОВС, 2010	1
		Педагогика и психология высшей школы	Ростов-н/Дону : Феникс,2002	9
	Прокопенко І.Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічна технологія	Х. : Основа, 1995	410
	Исаев И. Ф.	Профессионально-педагогическая культура преподавателя высшей школы: воспитательный	Москва : Белгород, Везелица, 1992	4

		аспект		
	Прокопенко І.Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х. : Колегіум, 2005	393
	Дичківська І. М.	Інноваційні педагогічні технології	Київ : Академвидав, 2004	2
	Слепкань З. І.	Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі	К. : Вища шк., 2005	1
	Прокопенко І.Ф., Євдокимов В. І.	Сучасні педагогічні технології в підготовці вчителів	Х. : Колегіум, 2008	425
	Нісімчук А. С.	Педагогічна технологія	Луцьк, Волинська обл. друкарня, 2004	1
		Хрестоматія з педагогіки вищої школи	Харків : Апостроф, 2011	54
	Вовк К. О., Герасименко М. О., Гриньова М. В., Даценко О. А., Крамущенко Л.В. [та ін.]	Педагогічні технології : теорія та практика	Полтава : АСМІ, 2006	1
	Кобыляцкий И. И.	Основы педагогики высшей школы	Киев ; Одесса : Вища шк., 1978	9
	Подольак Я. В.	Педагогика высшей школы	Х. : ХГУ, 2008	1
		Педагогика высшей школы	Ленинград : [ЛГПИ], 1974	11
		Педагогика высшей школы	Минск : Выш. шк., 1977	1
		Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку	Київ : Знання України, 2009	20
		Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку	Полтава : АСМІ, 2008	1
Психологія вищої школи	Архангельский С. И.	Лекции по теории обучения в высшей школе	Москва, 1974	3
	Балабанова Л. М.	Категория нормы в психологии студенческого возраста (теоретико-методологический аспект) : монографія	Харьков, 1999	12
	Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
	Бенедиктов Б.А.,	Психология обучения	Минск, 1983	1

	Бенедиктов С. Б.	и воспитания в высшей школе		
	Прокопенко І. Ф., Палюх В. Г. та ін.	Психолого-педагогічні аспекти професійної діяльності майбутнього фахівця. Збірник наукових праць.	Харків, 1996	1
	Шейко В. М.	Вища освіта в країнах Заходу: Соціальні та етичні аспекти	Харків, 1999	2
	Эсаулов А. Ф.	Активизация учебно-познавательной деятельности студентов : науч.-метод. пособие	Москва, 1982	6
	Лобанов А. А.	Основы профессионально-педагогического общения: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений	Москва, 2002	5
	Рыбаков М. М.	Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе : кн. для учителя	Москва, 1991	15
	Дьяченко М. И., Кандыбович Л.А.	Психология высшей школы. (Особенности деятельности студентов и преподавателей вуза)	Минск, 1978	2
	Подоляк Л. Г., Юрченко В. І.	Психологія вищої школи : підручник	Київ, 2008	45
	Подоляк Л. Г., Юрченко В. І.	Психологія вищої школи. Практикум : навч. посібник	Київ, 2008	25
Актуальні проблеми виховання у вищій школі	Бровченко А. К., Гадецький М. В., Григораш В. В., Гурко О. Ю., Ельбрехт О. М. [та ін.]	Організація навчального процесу в умовах післядипломної освіти	Х. : ХДПУ, 2002	2
	Денисенко А. О., Танько Т. П., Тарарак Н. Г., Шуть М. М.	Формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів-вихователів в умовах організації студентського дозвілля	Харків : Оберіг, 2013	1

	Прокопенко І.Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
		Вищі навчальні заклади України	Київ : [б. в.], 2008	2
	Балл Г. О.	Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах)	К. : Видавець Олег Зень, 2007	1
	Кремень В. Г., Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В.	Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу	Київ-Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. В. Г. Гнатюка, 2004	1
		Основні засади розвитку вищої освіти України	Київ-Тернопіль : Вид-во ТДПУ ім. В. Г. Гнатюка, 2006	1
		Україна наукова	К. : Укр. акад. геральдики, тов. знаку та логотипу, 2010	2
	Белова Л. О.	Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики	Харків : Вид-во НУА, 2004	2
	Опришко В. Ф., Коломієць-Людвіг С. П., Кикоть П. В., Кикоть О. О., Макаренко А. В. [та ін.]	Науково-практичний коментар до закону України "Про вищу освіту"	Київ : Парлам. вид-во, 2014	4
	Башкір О. І.	Теорія виховання	Харків : [Мітра], 2016	40
Критерії оцінювання навчальних досягнень у ВНЗ	Вітвицька С. С.	Основи педагогіки вищої школи : методичний посібник для студентів магістратури	Київ : Центр навчальної літератури, 2003	7
	Авторський колектив: Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І. / за ред. Кременя В. Г.	Вища освіта України і Болонський процес : навч. посібник	Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004	7
	Шинкарук В. Д., Бабин І. І., Шашкевич Ю.М.	Упровадження ECTS в українських університетах : метод. матеріали	Львів : Видавництво Національного університету "Львівська	6

			політехніка", 2006	
	Гончаров С. М.	Інтерактивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник	Рівне : НУВГП	8
	Кісіль М. В.	Оцінка якості вищої освіти	Вища освіта України. – 2005. – № 4 (14)	4
	Кузьмінський А. І.	Педагогіка вищої школи : навч. посібник	К. : Знання, 2005	8
	Салов В. О	Засоби діагностики як складова стандартів вищої освіти	Економіки та управління: науковий вісник НГУ, 2011. - № 3	4
	Слепкань З. І.	Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посібник	К. : Вища шк., 2005	8
	Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
Превентивна педагогіка	Кондрашова Л. В.	Превентивная педагогика	К. : Вища школа, 2005	1
	Волканова В. В.	Превентивне виховання в навчальному закладі	К. : Ред. газет з управління освітою, 2012	1
		Хрестоматія з педагогіки вищої школи	Харків : Апостроф, 2011	54
	Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
	Сак Т. В.	Психолого-педагогічні основи навчання природознавства у школі інтенсивної педагогічної корекції	К. : Пед. думка, 2012	15
	Сак Т. В.	Діагностика та корекція агресивності у дітей	К. : Ред. загальнопед. Газет, 2014	2
Методологія науково-педагогічних досліджень у ВНЗ	Шейко В., Кушнарєнко Н. М.	Організація та методика науково-дослідної діяльності : підруч. для студ. вищ. навч. закл.	К. : Знання-Прес, 2003	1
	Цехмістрова Г. С.	Основи наукових досліджень : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.	К. : Слово, 2003	46
	Романчиков В. І.	Основи наукових досліджень : навч.	К. : ЦУЛ, 2007	1

		посібник		
	Колесников О. В.	Основи наукових досліджень	К. : Центр учб. л-ри, 2011	2
	Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
	Под ред. Пистуна Н. Д., Швевса Г. И.	Основы научных исследований	К. : Вища шк., 1988	21
		Гуманітарна педагогічна парадигма вищої освіти: монографія / ред. кол. : В. Кремень (голова) та ін.	К. : Пед. думка, 2007	6
	Андрущенко В., Бойченко М., Гомілко О.	Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів : монографія	К. : Пед. думка, 2011	1
	Андрущенко В., Бех В., Бойченко М.	Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти в Україні: європейський вимір: кол. монографія	К. : Пед. думка, 2012	8
	Иванищенко А. А.	Природа единства философского и конкретно-научного познания	К. : Вища шк., 1989	1
	Скаткин М. Н.	Методология и методика педагогических исследований : (в помощь начинающему исследователю)	М. : Педагогика, 1986	4
	Загвязинский В. И.	Методология и методика дидактического исследования	М. : Педагогика, 1982	10
	Скалкова Я.	Методология и методы педагогического исследования : монография	М. : Педагогика, 1989	4
	Полонский В. М.	Оценка качества научно-педагогических исследований	М. : Педагогика, 1987	4
	Есарева З. Ф.	Особенности деятельности преподавателя высшей школы	Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1974	2

	Цветкова Г. Г.	Професійне самовдосконалення викладачів гуманітарних спеціальностей вищої школи	Слов'янськ : Кальміус, 2014	1
		Викладач вищого навчального закладу: культура, діяльність, професіоналізм	Харків : [б. в.], 2010	6
Методика викладання педагогіки початкового навчання	Лозова В. І., Троцько Г. В., Юнова О. М., Золотухіна С. Т.	Хрестоматія з педагогіки вищої школи	Х. : ХНПУ, 2011	52
	Кузьмінський А. І.	Педагогіка вищої школи	К. : Знання, 2005	1
	Прокопенко І.Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х. : Колегіум 2006	394
	Вітвицька С. С.	Основи педагогіки вищої школи	К. : Центр учб. л-ри, 2011	1
	Фіцула М. М.	Педагогіка вищої школи	К. : Академвидав, 2006	2
	Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І., Семенова А. В., Бартенева І. О., Богданова І. М. [та ін.].	Педагогіка вищої школи	К. : Знання, 2007	2
	Петухова Л. Є.	Теоретичні основи підготовки вчителів початкових класів в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища	Херсон, Айлант, 2007	1
	Сітарська Барбара	Теоретичні і методологічні засади дидактичних завдань з педагогіки у процесі підготовки та вдосконалення вчителів	К. : Основа, 2005	1
Теоретичні та методичні основи викладання у вищих навчальних закладах методик початкового				

навчання:				
А) методика навчання мови і літератури у початковій школі	Вітвицька С. С.	Основи педагогіки вищої школи : методичний посібник для студентів магістратури	К. : Центр навчальної літератури, 2003	1
	Вітвицька С. С.	Основи педагогіки вищої школи : методичний посібник для студентів магістратури	К. : Центр навчальної літератури, 2006	1
	Вітвицька С. С.	Основи педагогіки вищої школи : методичний посібник для студентів магістратури	К. : Центр навчальної літератури, 2011	1
	Дзежговська І.	Навчання вчителів : підручник для викладача-тренера	Львів : Літопис, 2002	1
	Євдокимов В. І.	Самостійна робота студентів : навч. посібник	Харків : ХДПУ імені Г. С. Сковороди, 2004	5
	Савченко О. Я.	Дидактика початкової школи : підручник	К. : Генеза, 2002	7
	Савченко О. Я.	Дидактика початкової школи : підручник	К. : Абрис, 1997	1
	Євдокимов В. І., Пономарьова Г. Ф., Луценко В. В.	Ефективність навчання студентів	Х. : ХНПУ, 2004	2
	Вашуленко М. С.	Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник	К. : Літера ЛТД, 2001	10
	Кремень В. Г.	Освіта і наука в Україні : інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати	К. : Грамота, 2005	100
	Ситяшенко О. В.	Організація навчального процесу у навчальних закладах	К. : Задруга, 2004	4
	Степко М. Ф.	Основні засади розвитку вищої освіти в контексті Болонського процесу : Документи і матеріали	Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2005	2
	Пометун О. І.	Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник	К. : А.С.К., 2006	8

	Болюбаш Я. Я.	Організація навчального процесу у вищих закладах освіти	К. : 1997	2
Б) методика викладання освітньої галузі «Математика у початковій школі»	Авторський колектив: Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І. /за ред. Кременя В. Г.	Вища освіта України і Болонський процес : навч. посібник	Тернопіль, 2004	7
	Іванюк І. В.	Оцінювання освітніх проектів та програм : навч. посібник	К.: Таксон, 2004	8
	Коваль Л. В., Скворцова С. О	Методика навчання математики в початковій школі : теорія і практика	Харків, : ЧП «Принт-Лідер», 2011	7
	Кремень В. Г.	Освіта і наука в Україні: інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати	К. : Грамота, 2005	7
	Мороз І. В.	Кредитно-модульна система організації навчального процесу : довідник для студентів	К. : «Освіта України», 2005	7
	Мороз І. В.	Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу	К. : «Освіта України», 2005	4
	Упоряд. Ситяшенко О. В.	Організація навчального процесу у навчальних закладах	К. : Задруга, 2004	3
	Упоряд. Степко М. Ф.	Основні засади розвитку вищої освіти в контексті Болонського процесу: Документи і матеріали	Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2005	4
	За ред. Прокопенка І. Ф.	Педагогіка : підручник для студ. вищ. навч. закладів III-IV рівнів акредитації	Харків : Фоліо, 2015	10
	Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М.	Освітні технології	К. : А.С.К.,2002	7
	Лозова В. І., Троцько А. В., Іонова О. М., Золотухіна С. Т.	Хрестоматія з педагогіки вищої школи	Х. : Віровець А.П. «Апостроф», 2011	8
В) методика	Біда О. А.	Природознавство і	Київ; Ірпінь : ВТФ	8

викладання природознавчих дисциплін у початковій школі		сільськогосподарська праця: Методика викладання : навч. посібник для студентів пед. ф-тів вищих навч. закладів та класоводів	«Перун», 2000	
	Вітвицька С. С.	Основи педагогіки вищої школи : підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури	К. : Центр навчальної літератури, 2006	7
	Авт. уклад.: Пометун О., Пироженко Л.	Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посібник	К. : АПН, 2002	7
	Под ред. Полат Е. С.	Новые образовательные технологии и информационные технологии в системе образования	М. : Академия, 2001	7
	За заг. ред. Пехоти О. М.	Освітні технології : навчально-методичний посібник	К. : А.С.К., 2001	8
	Пометун О. І.	Енциклопедія інтерактивного навчання	К. : А.С.К., 2007	5
	Пометун О. І.	Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник	К. : А.С.К., 2004	7
	Чекіна О. Ю.	Інтегровані уроки у початковій школі	Харків : Основа: Тріад, 2007	8
Вибіркові навчальні дисципліни				
Антропософська освіта дорослих	Іонова Е. Н.	Вальдорфская педагогика: теоретико-методологические аспекты : монографія	Харьков : Бизнес-Информ, 1997	8
	Іонова О. М. (у співавторстві)	Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посібник / За ред. В. І. Лозової / Ідеї оновлення освіти дорослих (NALM) /	Харків : «ОВС», 2010	7
	Іонова О. М. (у співавторстві)	Педагогіка : базовий підручник для студентів ВНЗ / За ред	Харків : Фоліо, 2015	10

		І. Ф. Прокопенка / Розвиток педагогічних ідей у історії людства		
	Іонова О. М. (у співавторстві)	Курс лекцій з порівняльної педагогіки : [наукове видання] / За ред. Г. В.Троцько / Педагогіка Рудольфа Штайнера	Харків : ХНПУ, 2007	7
	Іонова О. М. (у співавторстві)	Історія педагогіки : навч. посібник / За ред. Г. В. Троцько / Традиції вальдорфської школи Р.Штайнера і їх сучасне продовження	Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2008	8
Рефлексія особистісно- професійного розвитку викладача	Гришнова О. А.	Людський капітал : формування в системі освіти і професійної підготовки	Київ : Знання, 2001	5
	Озерська О. Ю.	Підготовка вчителя в умовах євроінтеграції : навч. посібник	Харків : ХОНМІБО, 2006	11
	Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
	Резван О. О.	Формування професійно- рефлексивної позиції майбутнього фахівця автомобільно- дорожньої галузі : монографія	Харків : Точка, 2014	3
	Гриньова В. М.	Професійна компетентність учителя: суть, структура, умови формування : навч. посібник	Харків : Апостроф, 2011	1
Сучасне наукове мовлення	Гриценко Т. Б.	Українська мова та культура мовлення	К. : Центр навчальної літератури, 2005	21
	Загнітко А. А., Данилюк І. Г.	Українське ділове мовлення : професійне і непрофесійне спілкування	Донецьк, 2004	3
	Кравець Л. І., Мацько Л. І.	Культура української фахової мови	К. : ВЦ «Академія», 2007	1
	Семенов О.	Українська культурно мовна особистість учителя (шляхи її	К. : Педагогічна думка, 2007	10

		формування в системі професійної підготовки) : монографія		
	Антоненко-Давидович Б. Д.	Як ми говоримо	К. : Українська книга, 1997	1
	Волкотруб Г.	Практична стилістика української мови: використання морфологічних засобів мови	К. : ЛДЛ, 1998	2
	Онуфрієнко Г.С.	Науковий стиль української мови	К. : Центр навчальної літератури, 2006	1
	Сербенська О.	Культура усного мовлення : практикум	К. : Центр навчальної літератури, 2004	28
	Бибик С. П., Сюта Г. М.	Словник іншомовних слів: Глумачення, словотворення та слововживання	Х. : Фоліо, 2006	1
	Бурячок А. А.	Орфографічний словник української мови	К. : Радянська школа, 1983	23
	Бурячок А. А.	Словник синонімів української мови: У 2-х т.	К. : Наукова думка, 2006	1
	Гринчишин Д. П., Капелюшний А. О., Пазяк О. М., Сербенська О. А., Терлак З. М.	Словник труднощів української мови: Близько 15000 слів	К. : Радянська школа, 1989	23
	Полюга Л. М.	Словник синонімів української мови	К. : Довіра, 2006	5
	Струганець Л.	Культура мови. Словник термінів	Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000	1
	Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Сологуб Н. М.	Довідник з культури мови : посібник	К. : Вища школа, 2005	15
	Удовиченко Г. М.	Фразеологічний словник української мови: Т.1	К. : Вища школа, 1984	9
	Удовиченко Г. М.	Фразеологічний словник української мови: Т.2	К. : Вища школа, 1984	10
	Ганич Д. І., Олійник І. С.	Російсько-український і українсько-російський словник	Х. : Прапор, 1996	2
Технологія сучасного уроку	Пометун О. І., Пироженко Л. В.	Сучасний урок. Інтерактивні	К. : А.С.К., 2006	8

		технології навчання		
		Сучасний урок у початковій школі	Х. : Основа, 2007	1
	Ковальчук В. І.	Ефективний урок: технології, структура, аналіз	К. : Шк. Світ, 2011	1
		Нетрадиційні уроки в початковій школі	Х. : Торсінг Плюс, 2007	2
	Островецька Н. М.	Аналіз уроку за новітніми технологіями	Київ : Шк. світ, 2012	2
	Лизинский В. М.	Современный урок: особенности, подходы, диагностика	Москва : Пед. поиск, 2009	1
	Кучеряева Л. А.	Проектирование и диагностика современного урока	М.: Сентябрь, 2010	1
	Дегтярьова Г. А., Папернова Т. В.	Підготовка вчителя до проведення сучасного уроку в умовах інформатизації освіти	Харків : Харків. акад. неперерв. Освіти, 2014	1
	Січкарук О.	Інтерактивні методи навчання у вищій школі	К. : Таксон, 2006	1
		Сучасні освітні технології	Х. : ХДПУ, 2014	114
	Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М., Нор К. Ф., Олексюк О. Є., Ситченко А. Л. [та ін.]	Освітні технології	К. : А.С.К., 2002	4
		Сучасні технології в освіті	К. : [б. в.], 2005	2
		Інформаційно-комп'ютерні технології в освіті	Миколаїв : НПБ, 2007	1
	Занина Л. В., Меньшикова Н. П.	Основы педагогического мастерства	Ростов-на-Дону : Феникс, 2003	1
	Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф., Мирошник О. Г., Семиченко В. А. та ін.	Педагогічна майстерність	Київ : Вища шк., 2004	47
	Нечепоренко Л. С.	Методологічні засади теорії і практики педагогічної майстерності	Х. : Вид. центр ХНУ, 2004	7
	Євдокимов В. І.,	Підготовка вчителя в	Харків :	11

	Пономарьова Г. Ф., Покроєва Л. Д., Луценко В. В.	умовах євроінтеграції	ХОНМІБО, 2006	
	Пилипчук В. В.	Розвиток педагогічної майстерності вчителя в предметних методиках навчання	Київ : Пед. думка, 2007	10
		Класному керівнику. Як організувати роботу?	К. : Шк. Світ, 2009	2
		Школа класного керівника	К. : Шк. світ ; Вид. Л. Галіцина, 2009	1
	Нечепоренко Л. С.	Педагогічна майстерність	Х. : ХНУ, 2009	2
		Педагогічна майстерність	Київ : Шк. Світ, 2012	1
		Інноваційні технології навчання від А до Я	К. : Шк. Світ, 2011	1
		Інновації у професійно- педагогічній підготовці майбутнього вчителя: методологічні, змістові та методичні засади	Суми : МакДен, 2011	1
	Дичківська І. М.	Інноваційні педагогічні технології	Київ : Академвидав, 2004	2
	Ніколаєнко С. М.	Освіта в інноваційному поступі суспільства	К. : Знання, 2006	2
	Нагаєв В. М.	Методика викладання у вищій школі	Київ : ЦУЛ, 2007	1
		Педагогічні системи, технології. Досвід. Практика	Полтава : ПОППО, 2007	1
		Інновації у вищій освіті	К. : Стилос, 2005	1
	Омельяненко С. В.	Педагогіка: тестові завдання	К. : Знання, 2008	1
		Педагогическая инноватика: от идеи до практики	М. : Пед. поиск, 2007	1
	Попова О. В., Пономарьова Г. Ф., Петриченко Л. О.	Основи педагогічної інноватики	Х. [б. в.], 2009:	1
		Інформаційно- комп'ютерні технології в освіті	Миколаїв : НПБ, 2007	1
	Атанов Г. А.	Деятельный подход в обучении	Донецк : [б. и.], 2001	2

	Білан А. Д., Панасюк О. П..	Інформаційні технології: технічно- педагогічний аспект	Луцьк : [б. в.], 2008	1
Теорія конфліктів у навчально- виховному процесі ВНЗ	Кристофер Елизабет, Смит Ларри	Тренинг лідерства : підручник	СПб. : Питер, 2001	1
	Ванеев А. Н.	Конфликты в библиотеке : предупреждение и разрешение	СПб. : Профессия, 2002	3
	Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
		Хрестоматія з педагогіки вищої школи	Харків : Апостроф, 2011	54
	Васильев Н. Н.	Тренинг преодоления конфликтов	СПб. : Речь, 2003	1
	Скотт Джини Грехем	Конфликты, пути их преодоления	К. : Внешторгиздат, 1991	2
	Гришина Н. В.	Психология конфликта : учебник	СПб. : Питер, 2000	1
	Нагаєв В. М.	Конфліктологія : підручник	К. : Центр навч. л- ри, 2004	4
Академічна риторика	Мацько Л. М., Мацько О. М.	Риторика	К. : Вища школа, 2003	10
	Чибисова Н. Г., Тарасова О. И.	Риторика	Х. : Изд-во НУА, 2003	1
	Абрамович С.Д., Чікарська М. Ю.	Риторика	Львів : Світ, 2001	100
	Онуфрієнко Г.С.	Риторика	К. : Центр учб. літ- ри, 2008	2
	Колотілова Н. А.	Риторика	К. : Центр учб. літ- ри, 2007	1
	Гамова Г. І., Загребельна Л. С., Ковальова Т. В., Олексенко О. А.	Риторика	Х. : Магістр, 2002	1
	Єрмоленко С.Я., Бибик С. П., Сологуб Н. М.	Довідник з культури мови : посібник	К. : Вища школа, 2005	15
	Нечволод Л. І.	Риторика	Х. : Основа, 2014	1
Актуальні проблеми самоврядуван- ня у ВНЗ	Приходько Н. И.	Педагогические основы ученического самоуправления	М. : Просвещение, 1990	14
	Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І.	Педагогічні технології	Х., Колегіум 2006	394
	Гаєвський Б. А.	Управління та	К. : Либідь, 1990	2

		самоуправління: ідеал і реальність		
		Керівник: мистецтво самоуправління	К. : Шкільний Світ, 2010	1
	Долгова О. В.	Самоврядування у школі	К. : Шкільний Світ, 2014	2
	Кузьмінський А. І.	Педагогіка вищої школи	К. : Знання, 2005	1
	Вітвицька С. С.	Основи педагогіки вищої школи	К. : Центр учб. л-ри, 2011	1
	Фіцула М. М.	Педагогіка вищої школи	К. : Академвидав, 2006	2
	Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І., Семенова А. В., Бартенева І. О., Богданова І. М. [та ін.].	Педагогіка вищої школи	К. : Знання, 2007	2